

## **DRIE BEVINDELIJKE BRIEVEN OVER DE RECHTVAARDIGMAKING**

De eerste geschreven aan een vriendin, tot verduidelijking van deze vier hoofdzaken:

- (1) Ten opzichte van de rechtvaardigmaking.
- (2) Ten opzichte van de werking van het geloof.
- (3) Ten opzichte van de staat en gestalte van een christen.
- (4) Ten opzichte van het gebruik dat men van Christus in alle gevallen te maken heeft.

De twee andere zijn geschreven aan andere personen.

De ene handelt over de verzekering die een gelovige kan hebben van zijn genadestaat, tot hoever die gaat, waardoor die verhinderd, op welke wijze die verkregen en bevestigd wordt.

De andere bespreekt het vertrouwen op God, ook als het over lichamelijke zaken gaat.

**van**

**JOHANNES VAN DER KEMP**

**Predikant te Dirksland**

**STICHTING DE GIHONBRON  
MIDDELBURG  
2019**

## Eerste brief aan een vriendin<sup>1</sup>

Zeer geliefde, hoewel mij van aangezicht onbekende vriendin in onze goede en volkomen Heere Jezus.

Toen ik uw brief las, werd ik zeer verkwikt, omdat de Heere ook in uw stad zo wonderlijk mensen tot bekering brengt, zoals Hij ook hier en elders in de dorpen van Holland doet. Daarom voelde ik mij gestimuleerd om u, en degenen die met u de Heere zoeken, iets tot onderwijs te schrijven. En wel:

- (1) Ten opzichte van de rechtvaardigmaking.
- (2) Ten opzichte van de werking van het geloof.
- (3) Ten opzichte van de staat en gestalte van een christen.
- (4) Ten opzichte van het gebruik dat men van Christus in alle gevallen te maken heeft.

(1) Daarom, ten opzichte van de rechtvaardigmaking, waar men altijd allereerst zijn werk van te maken heeft. Men moet weten, dat een zondaar vanwege al zijn ongerechtigheid onder een zware te bestraffen schuld en de toorn van God ligt, een vijand van God is en God als vijand heeft, en dat de Heere God hem geen zalige gunst noch geestelijke gemeenschap kan geven, tenzij die grote strafwaardige schuld wordt weggenomen en verzoend en er op die wijze vrede met de Heere gesloten wordt. Het is wel waar dat de Heere Jezus door het bloed van Zijn kruis de zondaar met God verzoend heeft en de vrede verworven heeft, maar nochtans geeft dit aan de zondaar niet onmiddellijk een persoonlijke vrede met God, tenzij Christus en Zijn gerechtigheid aan hem werkelijk worden medegedeeld en door hem door het geloof worden aangenomen en toegeëigend.

De zondaar heeft allereerst te streven naar het verkrijgen van deze dadelijke en persoonlijke verzoening en vrede van de Heere en dat alleen door de Heere Jezus. Hij krijgt alleen vrijmoedigheid om tot de Heere te komen door Zijn roeping, de aanbidding en nodiging door de Heere door Zijn woord.

Omdat de zondaar nu deze weg niet begrijpt en hij geboren is terwijl het verbond der werken verbroken is, en hij daarom zijn heil en vrede met God uit en door zichzelf zoekt, wordt hij zodoende lang op zijn verkeerde weg zonder veel vordering en rust opgehouden. Daarom zal hij de heiligmaking voor de rechtvaardigmaking zoeken, ja zelfs de heiligmaking door goede werken nastreven om daardoor (zoals de Roomsens) gerechtvaardigd te worden. Van nature en door de geboorte uit het verbond der werken zijn wij Rooms en (zoals men zegt dat Luther heeft opgemerkt) leeft er een paap in ons hart. Hierdoor komt het dat:

1. Men ten eerste, niet durft te geloven dat men genade heeft ontvangen of gerechtvaardigd is, tenzij men een bepaalde mate van heiligheid heeft.
2. Ten tweede, een grotere of kleinere mate van deugdzaamheid ons al dan niet vrijmoedig maakt om tot God te naderen.

---

<sup>1</sup> In Dirksland gaf ds. Van der Kemp een Catechismusverklaring uit. Daar verscheen ook een bundeltje met 3 brieven. Een brief over de rechtvaardiging, met twee andere brieven gebundeld in "Drie ondervindelijke brieven".

3. Ten derde, we door vrees tot heiligheid worden voortgedreven alsof wij bij de Horeb stonden, terwijl wij toch Hem moeten dienen zonder vrees (Lukas 1:74).
4. Ten vierde, we naar heiligheid streven om gemoedsrust te vinden.
5. Ten vijfde, we de aangeboden genade niet durven te omhelzen omdat wij een bepaalde mate van verbrijzeling missen, zoals wij ons inbeelden dat die er zou moeten zijn.
6. Ten zesde, we verdrietig worden als ondanks onze grote ernst het begeerde niet verkregen wordt, alsof er door onze ernst enige verplichting bij God bestond om ons te begunstigen.

Omdat nu een dergelijk streven om uit zichzelf tot heiligmaking te komen in Gods Woord geen goedkeuring verkrijgt, heeft de ziel daarom vooral te streven naar de rechtvaardigmaking, om als een goddeloze (God rechtvaardigt immers goddelozen volgens Romeinen 4:5) niet op zichzelf te zien en de aangeboden gerechtigheid van de Heere als onze gerechtigheid aan te grijpen en daaruit als een gerechtvaardigde de zuivere en evangelische heiligheid te zoeken en te betrachten. En dat zo vaak en zo lang tot men tot een bevestigde verzekering gebracht is, dat men door God gerechtvaardigd is en zo wordt men bekwaam om een Gode welbehaaglijke heiligheid te beoefenen.

Zo worden wij ons ervan bewust dat wij met al onze goede werken aangenaam voor God zijn, zoals Abel (Genesis 4:4).

Anders is al ons doen tot een aanstoot des harten en niet uit het geloof (Romeinen 14:23).

Ja, dan ziet en gebruikt de ziel het recht dat zij heeft op de beloften en verdiensten van de algenoegzame Jezus en de Heilige Geest tot heiligmaking; en zo heeft haar heiligheid een begin en einde door en tot de Heere; ook kan geen heiligheid Gode welbehaaglijk zijn, tenzij ze vloeit uit en geoefend wordt door de vereniging met Jezus als Zijn eigendom (Titus 2:14).

Wel, door een gedurige geloofsoefening tot rechtvaardigmaking wordt men met Hem verenigd en Zijn eigendom.

Als ik zeg, dat men eerst naar de rechtvaardigmaking moet staan voordat men tot de heiligmaking staat, wil ik daarmee nochtans niet zeggen dat men losbandig moet toegeven aan allerlei onheiligheid en zich om geen heiligmaking hoeft te bekommeren alsof die nog niet noodzakelijk zou zijn. Want dat is onnatuurlijk voor iemand wiens geweten is ontwaakt en die zich met ernst bekommert om zijn zaligheid. Hij ziet immers de gruwelijkheid van het zondig gedrag en heeft er een aversie tegen met een levendige weerzin. De zuivere heiligheid is voor zijn ziel zo bekoorlijk, dat hij er met een niet te verzadigen begeerte heen gedreven wordt, waardoor er een voortdurende strijd tegen de zonde in hem ontstaat in de begeerte om heilig te zijn.

Dit alles wil ik zeggen, opdat men zich er vooral op zal gaan toelagen, dat men gerechtvaardigd zal worden en met de Heere verzoend zal zijn. Men moet niet de heiligmaking nastreven om gerechtvaardigd te worden, maar de rechtvaardigmaking om geheiligd te worden. Dus niet de rechtvaardigmaking door de heiligmaking, maar de heiligmaking door de rechtvaardigmaking. Ook wil ik zeggen, dat als men telkens zijn wangedrag ziet, men niet in de eerste plaats naar verbeteringen moet staan, maar naar verzoening van de gemaakte schuld, opdat men het vanuit een verzoend hart zal

verbeteren. Men moet bij misdragingen niet in moedeloosheid en gebrek aan vrijmoedigheid om tot de troon te naderen blijven staan.

Een gedurig aanhoudende en vernieuwde ellende moeten ons telkens uit onszelf drijven tot de Heere om verzoening bij de Heere te zoeken en die moeten niet een aansporing zijn om ons van de Heere af te wenden, maar om ons naar Hem toe te jagen.

Ja maar, zal misschien iemand zeggen, dat is het nu wat mij ontbreekt; ik kan tot een dergelijke bevestigde verzekering niet komen.

Ik zal in het kort zeggen hoe de Heere God Zijn volk verzekert. Het gebeurt of door kentekenen van genade, die in het gemoed duidelijk worden, en zo getuigt Gods Geest met onze geest dat wij kinderen Gods zijn (Romeinen 8:16), of doordat de Heere met veel licht, kracht en gevoeligheid Zijn liefde in het hart uitstort, zodat de hoop niet beschaamt (Romeinen 5:5), of door de heiligmaking (1 Johannes 1:6-7), of door gedurige geloofsoefening, waarop dan in meerdere of mindere mate de stille vrede en gerustheid aan de ziel geschonken wordt.

Nu is het zo, dat een eerstbeginnend en weinig gevorderd Christen met de kentekenen van genade en zijn heiligheid niet goed weg weet, omdat de genade van het hart en de heiligmaking nog met zoveel duisterheid en zondigheid bezoedeld is, dat het schemerlicht van de pas-beginnende niet goed onderscheiden kan wat er van God of wat er van zichzelf in de ziel is. Ook is zo iemand die nog zo weinig oefening heeft met zoveel vooroordelen tegen zichzelf en het genadewerk in zichzelf bezet, dat hoe duidelijk het ook aan hem geopenbaard wordt, hij bij de minste gedachte geheel en al ontzet is. De ene keer denkt de ziel: 'Het is nog groter dan ik het mij kan voorstellen'. En dan weer denkt zij: 'Ik zou mij wel eens kunnen bedriegen'. Op deze en andere manieren wordt de ziel heen en weer geslingerd.

Gebeurt het de ziel eens, dat ze met gevoelige liefde van God bedauwd wordt, ja, dan juicht ze en haar berg schijnt vastgesteld. Maar dit gebeurt maar zelden en het duurt niet lang of ze wordt des te meer verschrikt en denkt dan met veel beroering: 'Ik heb mij bedrogen. Wat heb ik mij al niet ingebeeld'. Vandaar is dit ook de weg niet naar een voortdurende verzekering.

Daarom is een uitnemender weg die van een voortdurende geloofsoefening, door een gedurige keuze, en aanneming van de aangeboden Middelaar en Zijn gerechtigheid en overgave van zichzelf om van de Heere te zijn. Dit zou de ademtocht, het voedsel, het leven van de ziel betekenen. Door de gewenning zou het hart verzekerd kunnen worden en zoveel genade en bemoeienis van de Heere verkrijgen, dat de ziel aan haar vrede met God niet langer zou kunnen twifelen en het werk der heiligheid veel zuiverder en voorspoediger zou kunnen zijn.

Ik moet ook zeggen, dat als een gelovige al tot zo'n bevestigde staat gebracht is, hij nochtans veelvuldig naar de rechtvaardigmaking heeft te staan. Want hij zondigt tot zijn smart nog dikwijls tegen de Heere. Nu is het zeker, dat deze zonde hem strafwaardig maakt, God Zijn aangezicht daarom verbergen, zijn geweten hem beschuldigt en onbevredigd is. Ook is hij er zeker van dat de Heere dagelijks de zonde vergeeft. Nu heeft een gelovige telkens de Zaligmaker, de sterkte Gods, aan te grijpen en zo vrede met Hem te maken, opdat zijn breuk geheeld worde en zijn ziel in staat is om zijn vorige koers van heiligheid te hervatten. Dwaas is het om zichzelf vanwege een zondig gedrag te beschuldigen en het op verbetering toe te leggen, zonder eerst

vrede met de Heere gezocht te hebben om zo uit een verzoende en gereinigde gestalte in het bloed van de Zoon van God de heiligmaking te betrachten.

Hoewel nu en een pas beginnende en een meer gevorderde beiden op de genoemde manier naar de rechtvaardigmaking te staan hebben, is er nochtans wat verschil in de wijze van werking van hun zielen op dit punt. Een pas-beginnende ziet in de Heere de Rechter, terwijl de gevorderde Hem ziet als een Vader. Een pas beginnende komt om gerechtvaardigd te worden, omdat hij als een zondaar door de Heere Zelf geroepen en genodigd wordt, maar een gevorderde als één die recht heeft op de beloften en de gerechtigheid van Jezus, waar hij bij de Vader op pleit.

(2) Nu iets over de werking van het geloof. Het geloof heeft zijn werkzaamheden of aangaande al de geopenbaarde waarheden Gods of met de Zoon van God Zelf.

De grote waarheid waar het geloof naar staat, is vooral de wonderlijke weg waardoor de Heere God door de voldoening van Zijn Zoon Zich met zondaren verzoent, het verbond van vrije genade, al de beloften hiervan en de nodiging van een zondaar om tot Hem te komen en de aanbidding van Zijn Zoon en al Zijn genade in het Evangelie (Romeinen 3:24-25).

Aangaande deze waarheid werkt het geloof met het verstand, om ze in zijn eigen natuur te kennen en te beschouwen (Jesaja 53:11). En hier ontbreekt het Gods volk dikwijls aan, dat hun geloofsoefening en hun gemeenschapsoefening met de Heere geen grotere kracht en levendigheid heeft. Omdat het volk niet vaker werkzaamheden heeft met Gods waarheden, maar meestal met zichzelf, over hoe men verzekerd, levendig, verblijd en heilig moet worden en dit alles zo weinig bij zichzelf aantreft, blijft dat volk daardoor in een gedurige duisternis en gemoedsbeweging. Omdat het bezig zijn met zichzelf geen voedsel kan aanbrengen, maar alleen de verborgenheden van God en van Christus, kan het verstand zich alleen daar ten volle in voldoen. Alleen daardoor wordt men de kracht der waarheid en alle genade die daarin voorgesteld wordt, werkelijk deelachtig (2 Korinthe 3:18).

Daarom zou ik u, en die met u de Heere zoeken, willen adviseren om uzelf in de kennis der waarheid, zoals die in Christus Jezus is, te oefenen. Want door de waarheid in liefde te betrachten, zou u geheel en al kunnen opwassen in Hem, Die het hoofd is (Éfeze 4:15).

Toch is het geloof niet alleen met een kennis van de waarheid, maar ook met een toestemming werkzaam, waardoor men alles voor waar houdt, wat God ons in Zijn Woord geopenbaard heeft, en dat, omdat God dat openbaart, zodat men met een verzekerd en overtuigd gemoed kan zeggen: 'Uw woord is de waarheid' (Johannes 17:17). Zo neemt men Gods getuigenis aan en verzegelt dat God waarachtig is (Johannes 3:33).

Ja, deze werking des geloofs is een bewijs van zaken die men niet ziet (Hebreeën 11:1). En men stelt zich in het gezicht van de onzichtbare dingen (Hebreeën 11:27 en 1 Petrus 1:8).

Dit is het historisch geloof, in vele opzichten onderscheiden van een historische kennis.

Het is ongetwijfeld zeer nodig dat men hierover onderwijs ontvangt, daar er nauwelijks een zaak is, waar Gods kinderen zo weinig mee bezig zijn als met dit historisch geloof.

Ze hebben er vaak een vooroordeel tegen alsof dit een werk is dat niet tot het wezenlijke van het genadeverbond behoort, ja, dat een onbegenadigde Agrippa of zelfs de duivelen dit bezitten. Of men meent dat men de waarheden toestemt, omdat men er

niet aan twijfelt. Toch, zodoende veronderstelt men wel dat Gods openbaring de waarheid is, maar daarom is er zo'n dadelijke overreding van het gemoed nog niet van de waarheid, omdat God en Zijn Geest getuigen dat het de waarheid is.

En zeker, het is nodig dat men zo'n historisch geloof beoefent, omdat de werking van het zaligmakend en vertrouwend geloof op de Zoon van God zonder veel kracht moet zijn, zolang de ziel van de waarheid Gods weinig verzekerd is door het historisch geloof. Want zonder dit blijft Christus duister en verre voor de ziel. Als men van Zijn roeping, nodiging en al de beloften niet werkzaam verzekerd is, hoe kan iemand die zichzelf als gruwelijk en weerzinwekkend ziet, tot Hem durven te komen om Hem en Zijn goederen deelachtig te worden? Daarom, laat dit betracht worden. Het is waar: in het ongelovig hart, door de vader der leugenen geholpen, zullen veel twijfelingen over de waarheid Gods opwellen en de ziel zwaar beroeren. Maar men dient die als vuur van de klederen te schudden en er niet mee te twisten, maar eenvoudig naar Gods getuigenis te geloven dat Hij is, en een Beloner is dergenen die Hem zoeken (Hebreeën 11:6). Zo zal het de ziel versterken.

Op deze genoemde wijze werkt het geloof niet alleen betreffende al de geopenbaarde waarheden Gods, maar ook omtrent de Zoon van God Zelf met een overgave van zichzelf aan Hem, een aannemen van Hem en een vertrouwen op Hem. De Heere God openbaart Hem aan de zondaar als de algenoegzame Zaligmaker, biedt Hem aan tot verzoening door het geloof, biedt Hem aan, ja zelfs roept de Zoon van God de zondaar tot Zich, en presenteert Zichzelf om de Bruidegom van een zondaar te zijn en hem tot Zijn bruid en vrouw aan te nemen (Jesaja 45:22, Jesaja 55:1, Hoséa 2:13-19, Johannes 6:37). Ja, zelfs nodigt Hij het harteloze en trotse Laodicéa (Openbaring 3:14-18), opdat Hij het gemoed van de zondaar overtuigt en gewillig maakt om door Hem gered te worden.

Zodra de zondaar dit nu met het historisch geloof en door toestemming begrijpt en gelooft, zo snel schenkt hij een heilige goedkeuring aan die zalige weg om door een Gekruiste behouden te worden en geeft zich over om Zijn bruid te worden. De zondaar kiest Hem tot zijn Bruidegom, Heere en Hoofd, en berust volkomen in dat wel verordeneerde verbond en die wonderlijke weg en zegt: 'Hebt Gij lust om zo'n booswicht te behouden, mij, de dienstmaagd des Heeren geschiede naar Uw woord'. En zo komt het dat hij als een tijdens een gesprek overgehaalde dochter Hem het jawoord en de hand geeft door zich met Hem te verloven en Hem voor zichzelf als eigendom te nemen, en zegt, ja, eigenhandig schrijft: 'Ik ben des HEEREN' (Jesaja 44:5). Hij onderwerpt zich aan de rechtvaardigheid Gods in Christus (Romeinen 10:3).

Dit nu wordt doorgaans het vertrouwen des geloofs genoemd, waardoor men dan:

1. Ten eerste zichzelf verzekert en door het historisch geloof op Zijn woord vertrouwt, dat men zalig zal worden als men Zijn weg ter behoudenis volgt, waardoor men dan ook door Zijn roeping aangezet wordt en vrijmoedig wordt gemaakt om Hem te kiezen en aan te nemen.
2. Ten tweede zichzelf aan Hem, Die getrouw is, toebetrouwt, zoals een kind dat zich toebetrouwt aan en zich zonder vrees laat dragen op de armen van de moeder en zo gelooft zonder te haasten (Jesaja 28:16).
3. Ten derde zichzelf verzekert zalig te zullen worden, voortkomend uit de bewustheid van dat men waarlijk Hem heeft aangenomen en zodoende weet in Wie men gelooft (2 Timótheüs 1:12).

4. Ten vierde gerust en zeker al het heil verwacht, dat de gelovige is toegezegd (Psalm 27:13-14 en Romeinen 4:18). Dit geloof nu wordt geoefend of tot rechtvaardigmaking en zaligheid: of uit rechtvaardigmaking en zaligheid.

Onder het geloof tot rechtvaardigmaking en zaligheid versta ik de oefening des geloofs van een pas-beginnend en zwakgelovige, die er nog geen volle verzekering van heeft dat hij door God gerechtvaardigd en gezaligd is, maar gedurig nog werkt om gerechtvaardigd te worden en gezaligd te worden (Galaten 2:16).

Dit nu openbaart zich soms door honger en dorst, die snakkende begeerte naar Jezus en Zijn heil (Johannes 7:37-38). Soms door het lopen en vluchten naar Jezus als een opgejaagde, om genade te verkrijgen (Spreuken 18:10). Soms, wat sterker zijnde, weet de zwakgelovige met kracht Hem aan te nemen en Hem in haar ziel te brengen en te doen wonen (Johannes 1:12 en Éfeze 3:16-17). Soms door in grote gerustheid en verzekering over Hem te juichen (Psalm 23:1). Toch blijft de pas-beginnende doorgaans niet lang in die heilige en zoete rust, want de geringste gedachte verontrust hem.

Onder het geloof uit rechtvaardigmaking en zaligheid versta ik de oefening des geloofs van een meer gevorderde, die er een bevestigde verzekering van heeft dat hij waarlijk door God gerechtvaardigd en gezaligd is, en eigendom aan al de goederen van Jezus heeft (Éfeze 3:12). Dit geloof nu openbaart zich soms door zich sterk in de genegenheden van Jezus in te dringen, zodat Hij heilig gedwongen wordt Zich gunstig aan de ziel te tonen (Hooglied 4:9 en 6:5). Maar ook door zich tegen zware bestrijding in Hem te verbergen en die tegen te staan (Psalm 57:2, Psalm 122:7-8, 1 Korinthe 16:13): Dan weer door de gekrenkte verzoening en vrede des gemoeds te herstellen door Jezus aan te grijpen en op Hem en al Zijn heil bij de Vader te pleiten door de vragen van een goede consciëntie (1 Petrus 3:21). En in het totaal niet door het geloof te leven (2 Korinthe 5:7). Dat geschiedt niet alleen door hetgeen ik zojuist gezegd heb, maar ook:

1. Door een gedurig sterkere of zwakkere geloofsoefening met Christus, als door een gedurige ademhaling (Romeinen 1:17).
2. Door gedurig Zijn volheid en Geest uit Hem te halen tot in alle gevallen, (Galaten 2:20).
3. Het woord met het geloof te vermengen en zei in alle gevallen van het woord gebruik te maken, (Jeremía 15:16 en Hebreëen 4:2).
4. Door het geloof zich over het zalig deel aan God te vervrelijken, (Handelingen 16:34, 1 Petrus 1:8).
5. Door het geloof geheel zijn levensloop, doen en laten te besturen in de overreding van Gods wil en afhankelijkheid van Zijn hulp die Hij bij de Held besteld heeft, (Romeinen 14:23).
6. In moeilijkheden lijdzaam op de verlossing te wachten (Habakuk 2:3-4, Hebreëen 10:36-38).



Omdat het nu voor een gelovige van het grootste belang is dat hij in alle opzichten overeenkomstig zijn voortgang handelt, zoals ik nader zal aantonen in het derde punt, is het voor hem ook nodig dat hij weet of hij nog klein en zwak is, dan wel of hij groot en sterk is in het geloof. Daarom wil ik aantonen wat een zwak geloof of een sterk geloof is.

Het geloof is sterk als het Christus weet aan te nemen, op Hem liefelijk weet te leunen, alles uit Hem weet te halen, Hem in alle gevallen weet te gebruiken en Hem heilig om een zegen weet te dwingen (Genesis 32:26). Maar het is zwak als het alleen maar kan begeren, de hand wel wil uitsteken, maar niet naar zich kan halen.

Het geloof is sterk als het zich verzekerd houdt van de gunst des Heeren, maar het is zwak als het bij de geringste gedachte hierover heen en weer geschud wordt.

Het is sterk als het alleen op Gods uitspraken in Zijn woord vertrouwt; alhoewel er geen bevestiging is ontvangen van de zaken die men gelooft (Mattheüs 8:5 en 10, Romeinen 4:18-19). Het is zwak als men juist veel bevindingen en duidelijk zichtbare tekenen bij de zaak wil hebben, boven het woord (Johannes 4:48).

Het is sterk als men grote, ja bijna ongelofelijke dingen durft geloven en verwachten (Genesis 15:5-6). Maar het is zwak als men de zaken te groot voor zo'n onwaardig zondaar acht (Numeri 20:10-12 en Johannes 13:6-8).

Het sterke geloof kan grote hoon en voordelen, die het van zijn plicht zoeken af te houden, versmaden om maar aan God getrouw te zijn (Hebreeën 11:24-26), waar het kleine voor blijft staan. Als hij met de voetgangers loopt, dan maken zij hem vermoeid, dus hoe zou hij dan met de paarden kunnen oplopen? Hij vertrouwt alleen in een land van vrede, maar hij weet het niet te stellen in de verheffingen van de Jordaan (Jeremia 12:5).

Het sterke geloof is in grote gevaren stoutmoedig en weet zich sterk in de Heere te verschuilen (Psalm 17:1-3, Psalm 57:2, Hebreeën 11:27), terwijl het zwakke geloof voor het aller-geringste schijnbare gevaar al zeer bevreesd is (Mattheüs 8:24-26, Mattheüs 14:29-31).

Het sterke geloof weet tegenslagen en moed-benemende gebeurtenissen juist tot voordeel en bemoediging te gebruiken (Mattheüs 15:22-28). Het zwakke geloof zal door hetgeen moedgevend zou kunnen zijn, juist gemakkelijk angstig worden (Richteren 13:22-23).

Ten slotte: het sterke geloof ziet tot op het eeuwige en onzichtbare heen om daardoor bemoedigd te worden (2 Korinthe 4:17-18 en Hebreeën 11:1), terwijl voor het zwakke geloof de toekomstige dingen zo ver en duister zijn, dat ze niet de minste indruk op de ziel kunnen maken.

(3) Nu komen wij tot het derde punt, betreffende de staat en de gestalte van een Christen. De staat van een Christen noem ik die mate en trap van vordering die de ene gelovige meer dan de andere heeft. Volgens 1 Johannes 2:13-15 zijn er drie trappen van genade: die van een kind, een jongeling, een man en vader in Christus. Ik wil niet schrijven over wat deze drie trappen concreet inhouden, noch over hetgeen waarin de ene trap van de andere verschilt.

Ik wil alleen eens aantonen hoe het duidelijk wordt dat men van de staat van kind tot die van jongeling overgaat. Dit lijkt mij duidelijk genoeg.

1. Dat een kind tot de staat van jongeling overgaat, wanneer het tot een bevestigde en voortdurende verzekering van zijn zalig deel gebracht wordt. Ofschoon ongerechte dingen soms over hem de overhand hebben, de Heere Zijn aangezicht eens verbergt en hem tegenslagen doet ontmoeten, hij betwijfelt daardoor zijn genadestaat niet noch wordt hij daarin bestreden. De zonden, de verberging van het aangezicht Gods en de

tegenslagen bedroeven en verootmoedigen hem wel, nochtans werpt hij daarom zijn gehele genadestaat niet omver. De gedurige geloofsoefeningen, de dikwijls voorkomende ontdekking van Gods genadewerk door Zijn Geest en de menigvuldige ondervinding van de goedheid van de Heere hebben zijn hart in dit opzicht zo verzekerd gemaakt, dat alle twijfelingen worden uitgedreven en geen vat meer op het gemoed hebben. Het is waar dat er wel eens een vurige pijn door de ziel wordt heen geschoten, maar die vliegt voorbij. Die maakt immers geen diepe wond en de ziel heeft de kunst geleerd deze direct door de genade van de Medicijnmeester te genezen, hetzij door op Zijn werk in het hart te zien, hetzij door een blad van die Boom des levens, het woord van de belofte op de gewonde ziel toe te passen of door zich in de hand van de Heelmeester over te geven, opdat Deze Zijn ambt en kennis op de ziel kan toepassen.

Maar iemand is nog een kind wanneer hij zich niet goed kan verzekeren van zijn onbedrieglijke hoop. Het genadewerk is nog zeer klein, met vele duisternissen van het onwedergeboren deel bezet, en het behaagt de Heere niet Zijn eigen werk in de ziel met zoveel licht te beschijnen, dat de ziel het voor het werk des Heeren kan aanzien. Wordt de ziel eens door levendige bevinding en gevoelige liefde Gods, in het hart uitgestort, verzekerd, ja wel zo krachtig dat het lijkt, dat ze nooit meer twijfelen zal, toch, zodra dat licht en de levendigheid weg zijn, of ze eens door de één of andere zonde bekoord wordt of er zelfs maar eens een gedachte komt als: durf je zo'n grote zaak van jezelf te denken, of iets dergelijks, dan zal de ziel direct de eigen verzekerdheid verwerpen. En zo gaat dit maar op en neer; dan eens verzekerd, dan eens twijfelend, tot men tot de staat van een jongeling overgaat.

2. Voor een jongeling is de Schriftuurlijke waarheid van Gods woord dierbaarder; hij ziet dieper de Goddelijke verborgenheid ervan in en heeft er meer werkzaamheden mee dan toen hij nog een kind was. Voorheen was de Schriftuurlijke waarheid dor en te hoog voor hem en had weinig invloed op zijn aanleg om iets te begrijpen en op zijn werkzaamheden om vertroost en verlevendigd te worden.

Zijn grootste zorg was alleen zijn genadestaat; de meeste beschouwingen betreffen slechts de onjuiste gesteldheid van zijn gemoed; zijn verlangen en uitzien, vooral gericht op onmiddellijke invloeden en gevoelige genade. Daarom zal hij meer houden van een boek of een predicatie die de bewegingen en gevoeligheden bearbeiten, dan van diegene die het verstand bearbeiten; meer zal hij ophebben met de toepassing dan met de verklaring van de tekst; liever zal hij over een vrije tekst horen preken dan over de catechismus.

Maar geheel anders is het met hem als hij tot; de staat van een jongeling overgaat, omdat hij dan meer licht over- de waarheid verkrijgt, en zijn verstand meer gevoed wordt, waardoor hij een standvastig hart verkrijgt en het beschouwen van de waarheid haar gedaante en beeld in hem overplant en de verzekerdheid van het bezit van de genade hem groter en standvastiger doet worden. De Geest der waarheid leidt hem steeds meer in de waarheid. Hij wordt vervuld met de kennis van Gods wil in alle wijsheid en geestelijk verstand om waardig en de Heere welbehaaglijk te wandelen; in alle goede werken vruchtdragend en opwassend tot de kennis Gods (Kolossen 1:9-10).

Een kind is onervaren in het woord der gerechtigheid. Maar der volmaakten is de vaste spijs, die door de gewoonheid de zinnen geoefend hebben tot onderscheiding beide des goeds en des kwaads (Hebreeën 5:13-14). De waarheid verstaande, zal hen die vrijmaken (Johannes 8:32). De heerlijkheid des Heeren in de spiegel der waarheid

aanschouwende, wordt hij naar het beeld van de heerlijkheid des Heeren veranderd van heerlijkheid tot heerlijkheid (2 Korinthe 3:18). En opwassend in de kennis, wast hij ook op in de genade (2 Petrus 3:18).

3. Een jongeling maakt meer, duurzamer en zuiverder werk van de heiligmaking dan een kind doet. Een kind zal het vaakst bezig zijn met zijn genadestaat en vertroosting, maar een jongeling, die niet meer zo bekommerd is over zijn genadestaat dan voorheen, omdat hij tot een bevestigde verzekering gebracht is, zal het er meer op toelleggen om Gode welbehaaglijk te wandelen, als anders niets te doen hebbend.

Een kind, alhoewel het ook met de heiligheid bezig is omdat die zijn lust is, wordt gedurig van zijn heilige koers afgedreven en kan zich niet gemakkelijk herstellen, maar verzinkt wel in moedeloosheid en droefgeestigheid over zijn wangedrag en werpt al zijn hoop die hij op de Heere had overboord.

Maar een jongeling heeft een vastere en meer geoefende heiligmaking; iedere gebeurtenis zal hem zo gemakkelijk niet van streek maken. En hoewel hij weleens door een zonde die zijn gemoedsgesteldheid verstoort, wordt bekoord, de moedeloosheid zal zijn hart niet zo bezetten of hij zal telkens zijn hoofd uit de gebreken opheffen door verootmoediging voor de Heere, het zoeken en maken van verzoening door de gelovige omhelzing van zijn Middelaar en Borg en bemoediging van zichzelf op grond van de genade van de Heere, om te lopen zonder moede of mat te worden.

De heiligheid van een kind is onzuiver door eigen inspanningen en kracht, door geringe doeleinden zoals het zoete verwachten van een groot loon. Ja, dikwijls is zijn heiligheid met een zondig en wettisch doel bezet, de heiligheid zoekend om een betere verzoening, vrede en vrijmoedigheid bij God te verkrijgen, zoals ik aangetoond heb in mijn eerste punt. En in alles is hij heel precies of hij dit of dat wel doen mag en de geringste zondigheid in zijn werk beroert hem hevig (Jesaja 64:6-7). Maar een jongeling probeert alles door de Geest te doen, krachtig wordend in de Heere en in de sterkte Zijner macht (Éfeze 6:10). Daarnaar ziet hij uit en daarvan wil hij afhankelijk zijn; zijn doeleinden worden hoger en zuiverder. De wil van God te doen, omdat Hij het gebiedt, opdat de Heere in en door Hem verheerlijkt wordt, dat is in alles zijn doel. En in alles wat hij doet, is hij ruim gesteld, omdat hij het in de verzekering, in het geloof en dus in gehoorzaamheid aan de Heere doet (Filippenzen 1:11 en Kolossenzen 3:17).

4. Een jongeling is actiever in zijn plichtsbetrachting dan een kind, dat meer lijdelijk is. Als een kind juist een dergelijke onmiddellijke, hoge en sterk aanwakkerende invloed van de genade niet heeft, dan staat het stil, is verlegen en weet niet goed wat het moet doen, zoals kleine kinderen, die zichzelf niet kunnen voeden, kleden, leiden noch kunnen lopen. Het voedsel moet men in hun mond stoppen, men moet ze aankleden, koesteren, dragen en leiden. Hierdoor komt het dat als ze geen geestelijke werkzaamheden noch besturing hebben, niet kunnen groeien, maar kwijnen.

Ja, als ze al eens geestelijke werkzaamheden en besturing hebben waar ze door bewerkt worden, dan zullen, als ze daar niet onder staan, alle vorige werkzaamheden direct ophouden.

Ze zullen doorgaans ledig, doods en vruchteloos zijn.

Dit bekommert hen dan wel zeer; ze menen dat als de werkzaamheden van de Geest der genade waren, die blijvender zouden zijn. Maar een jongeling werkt vaker en met

daden; hij weet zijn verstand, ontvangen en voorkomende genade te gebruiken en zichzelf te leiden, hoewel hij zo'n besturing niet verkrijgt. Hij weet zich, met de woorden en verborgenheden van de Heere, tot vertroosting en bemoediging te behelpen in zijn duisternissen en dodigheden.

Hij beziet telkens waarheen de wet van zijn gemoed en de ontvangen genade hem sturen en daarnaar handelt hij (Psalm 27:8). Zijn vermogens door de vernieuwing in hem gelegd, zijn groter geworden en hij gebruikt die om zich Gode welbehaaglijk te gedragen. Hij weet zelfs door het geloof de invloed en genade voor genade uit Jezus' volheid te genieten, de Zoon van God in Diens ambt en werk te gebruiken en het zeil van zijn ziel zo te vieren en het roer te besturen, dat hij de wind van de Geest kan vangen en daardoor kan voortvaren (Johannes 1:16; Éfeze 5:18-19). En zo werkt hij zijn zaligheid met vreze en beven, want God werkt in hem het willen en het werken (Filippenzen 2:12-13).

Daarom is een jongeling sterk (1 Johannes 2:14). Want sterk is hij in verzekering, in kennis van de waarheid, heiligheid en in daden.

Nu komen we tot de gestalte van een Christen, waaronder ik versta zijn bijzondere toestand en gesteldheid, zoals die van licht en duisternis, levendigheid en dodigheid, blijdschap en droefheid, of hij nabij of ver van de Heere is.

Die op het woord en op zichzelf verstandig acht geeft, zal het duidelijk zijn, dat een gelovige in zijn gemoedsbewegingen niet altijd gelijk gesteld is, maar dat hij aan veel wisselvalligheden onderworpen is.

De les, die ik nu omtrent de staat en gestalte van een Christen geven wil, is dat men altijd in overeenstemming daarmee te handelen heeft bij alle werkzaamheden. Overeenkomstig zijn staat heeft een kind als een kind, en een jongeling als een jongeling te handelen. 'Doch daar wij toe gekomen zijn, laat ons daarin naar denzelfden regel wandelen, laat ons hetzelfde gevoelen' (Filippenzen 3:16).

Zoals de man is, zo is ook zijn kracht. Een kind kan het werk van een jongeling niet doen. En hierin gaat het menigmaal met de pas-beginnenden verkeerd, omdat zij het werk van een jongeling willen doen. Zij willen zo verzekerd, verlicht, zuiver, heilig en sterk zijn als een jongeling, maar dat gaat niet. Het is voor hen te hoog en zij overwerken zichzelf, zodat hun ernst hen meer achterop doet komen dan vooruit helpt. Als ze dit gewaar worden, denken ze dat al hun werk niet deugt. Ze worden moedeloos en laten de handen slap hangen. Ja, ze zouden alles laten varen als de Heere niet opnieuw overkwam.

Daarom is het zeer nodig, dat ieder ziet hoever of hij gekomen is, opdat hij zou leren overeenkomstig zijn staat en niet daarboven te handelen.

Ook moet ieder overeenkomstig zijn gestalte werken. Vaak wil een duistere, dodige, bedroefde en ver van de Heere staande zijn als iemand die verlicht, levendig, verblijd en dicht bij de Heere is. De ziel, die in een dergelijke nare toestand is, wil nu net zo duidelijk haar genadewerk zien als toen het licht was, en net zo met het gehele hart haar werkzaamheden verrichten als tevoren, toen ze zo levendig, verblijd en nabij de Heere was.

Omdat dit niet lukt, werpt ze haar hoop weg en wordt in een nog grotere nare toestand gebracht. Maar het is dwaasheid. Men kan immers in de nacht, als men ziek is en zeer treurig, zijn werk niet doen of liedjes zingen!

Daarom dienen wij ook nauwkeurig acht te geven op onze gestalte om daarmee in overeenstemming werkzaam te zijn, opdat wij door de Heere bewerkt worden, om zo alles door en voor Hem te doen. Gemakkelijk zal men zeggen: 'Hoe kan ik

overeenkomstig mijn toestand werken als ik duister, dodig, droevig en ver van de Heere ben? Dan kan ik helemaal niets doen, omdat ik niet bearbeid word!’

Maar men moet weten, dat, hoe zeer ook de verkeerde toestand van de ziel is, ze nooit zo is gesteld dat de Heere haar niet op de een of andere wijze zou kunnen bearbeiten. Woont de Heere met Zijn Geest niet in de ziel? Zou Hij daar werkeloos zijn en helemaal niets doen? Heeft Hij niet beloofd dat Hij Zich nooit van Zijn volk zou afkeren opdat Hij hen wel zou doen? En dat Hij Zijn vrees in hun hart zou geven, opdat ze van Hem niet zouden afwijken? (Jeremía 32:40). Het is waar dat de Heere Zijn volk niet altijd even duidelijk en sterk bearbeidt en zij het niet zien waarin zij bewerkt worden, omdat zij in zo’n nare toestand zijn. Maar dat komt door hun onkunde en niet voldoende letten op het werk des Heeren in hen.

En om dit duidelijk te maken: weet dan, dat de ziel, als ze op zichzelf ziet, zal bemerken, dat er een ontdekking en overtuiging van haar verkeerde gestalte en zondigheid is. Dit is immers van de Heere en Zijn Geest (Johannes 16:8)! Nu, men zou hierbij moeten blijven staan en beginnen met het werk om niet de Geest des Heeren vooruit te lopen, maar een dergelijke verkeerde toestand en de zondigheid daarvan in te zien, daarover beschaamd te worden, die te belijden en hulp daartegen te zoeken bij de Heere. Op die manier zou men ontdekken dat de werkingen van de Geest des Heeren versterkt en vermeerderd worden. Dit is de gave en genade Gods in zich op te wekken (2 Timótheüs 1:6 en Hebreeën 12:12).

(4) Het gebruik dat men in alle gevallen van Jezus te maken heeft. Hierover dient men te weten en zich in te prenten:

1. Dat men in alle opzichten ellendig, zondig, boos, hatens- en strafwaardig, duister en dodig is, en dat men zichzelf nog niet redden kan; ja, dat het Woord, predikanten, plichten en eigen werkzaamheden niets kunnen doen om de ziel van haar ongunstige toestand te bevrijden en er een algenoegzame genade en kracht vereist wordt om de grote ellendigheid teniet te doen.

En hoewel een gelovige met God verzoend, gerechtvaardigd en geheiligd is, nochtans zijn er nog zoveel overblijfselen van zijn oude ellende, dat hij dikwijls klagen moet, dat kwaden zonder getal hem omgeven. De duisternis, dodigheid, zondigheid, vervreemding van God en machteloosheid maken hem zo verlegen, dat hij niet weet wat of hij doen moet of wat er nog van hem worden zal.

2. Dat in de Zoon van God tegen al deze beklagenswaardigheden een algenoegzame en zeer welgepaste volheid is, om daaruit genade voor genade te verkrijgen (Johannes 1:16). Hij is alles in allen (Kolossenzen 3:11), geworden tot wijsheid, rechtvaardigheid, heiligmaking en verlossing (1 Korinthe 1:30). Het is des Vaders welbehagen, dat in Hem alle volheid wonen zou.

Hij is Profeet, Priester en Koning. Voor alle schuld heeft Hij voldaan en alle gerechtigheid is verworven door lijden en gehoorzaamheid. Zeker, er is geen ellende in de zondaar, of daar is een algenoegzame en gepaste genade tegen in Christus. Daar is ook geen genade in Hem of daarnaast is ook een gebrek in de zondaar. Had de zondaar een ellende minder dan hij heeft, hij zou voor de volheid van Jezus niet gepast zijn, en had Christus een genade minder, dan zou Hij ook niet passen bij de voortdurende ellende van de zondaar.

3. Dat Jezus deze algenoegzaamheid niet voor Zichzelf bezit, maar voor zondaren. Dat de Messias niet verbroken is voor Zichzelf (Daniël 9:26). Hij is verhoogd tot een Vorst

en Zaligmaker om aan Israël te geven bekering en vergeving der zonden (Handelingen 5:31, Psalm 68:19). Hij nodigt de zondaren om het uit Hem en van Hem te ontvangen (Jesaja 45:22, Jesaja 55:1 en Spreuken 1:23).

4. Dat men tot Hem te naderen heeft, om uit Zijn volheid te ontvangen genade voor genade. Hij wil alles geven, maar erom verzocht worden (Ezechiël 36:36-37).

Dit nu doet men door een gelovige toevlucht tot Hem, om uit Hem bij al zijn gebrek vervuld te worden. Hetzij dan dat men zich als een geheel ellendige voor Hem neerwerpt en Hem smeekt dat Hij al het welbehagen van Zijn goedheid aan ons volbrengt, hetzij dan dat men zich als zo'n reddeloze in Zijn handen overgeeft, opdat Hij door Zijn volheid de ziel verandert en bewerkt zoals ze moet zijn, hetzij dan dat de ziel zich dadelijk op Hem en Hem op zichzelf brengt, om door Hem beademd, verwarmd en verlevendigd te worden (2 Koningen 4:34-35), hetzij dan dat de ziel door een dadelijke en wonderlijke kunst des geloofs door de pijpen der beloften uit Hem alle invloed zuigt en zo in Hem ademhaalt en Hij zo in de ziel levend is (Galaten 2:20), hetzij dan dat ze als door een heilige dwang Hem aan het werk voor haar ziel weet te stellen in Zijn ambt en werk, en Hem het hart, Zijn genegenheid en werkzaamheid heilig ontnemt (Hooglied 4:9 en 6:5).

5. Dat men weet op wat voor grond dat men de vrijmoedigheid van een dergelijke toenadering tot Hem neemt. Omdat de ziel hier duister is, durft ze dikwijls tot Hem niet te naderen.

De grond moet zijn, Zijn nodiging en roeping van ellendigen. De ziel die gelooft dat zij, hoewel ze geheel ellendig en onwaardig is, door Hem geroepen wordt, wordt wonderlijk aangemoedigd en gedreven om tot Hem te komen, zoals de blinde man (Markus 10:49-52). Of de grond moet zijn dat zij een zeker en zalig aandeel aan Christus heeft, waardoor ze ook recht op al Zijn volheid en goederen heeft, omdat zij zijn in Christus Jezus, die haar van God tot alles geworden is, zoals het David vrijmoedig maakte de Heere te zoeken, omdat Hij zijn God was (Psalm 63:2). Is iemand niet verzekerd van zijn aandeel aan Jezus, dan mag hij vrijmoedig naderen op Zijn nodiging, die Hij aan de snoodste doet (Openbaring 3:17-18).

Het is dit nu dat ik dacht aan u, en die met u zijn, tot onderwijs toe te zenden, maar omdat ik u en de uwen van nabij niet ken, heb ik er mij zorgen over gemaakt of het niet te hoog en boven uw begrip zal zijn. Ik heb het evenwel niet willen nalaten, wensend dat u aandacht zult besteden aan hetgeen ik zeg en de Heere u verstand zal geven in alle dingen.

Ik heb veel teksten niet volledig genoteerd om mijn geschrift niet al te lang te maken, (het overtreft immers de omvang van een brief zeker al!) maar het kan nuttig zijn om al de teksten nadrukkelijk te bestuderen.

Ik eindig met de wens voor u en die met u zijn dat u de waarheid met liefde onderzoekend alleszins moogt opwassen in Hem Die het Hoofd is.

Verblijvend,  
uw dienstwillige heilzoeker,

J. van der Kemp,

Dirksland, 3 september 1711

## Tweede brief over de verzekering die een gelovige kan hebben van zijn genadestaat, hoe ver die gaat, waardoor die wordt verhinderd, verkregen en bevestigd

Zeer geliefde broeder in onze zeer dierbare Heiland Jezus.

Toen u zeven of acht weken geleden bij mij thuis was en klaagde, dat u nooit een vaste zekerheid had over uw heilstaat, werd ik daarmee zeer bewogen en probeerde u naar de tijdsomstandigheid te ondersteunen, te bemoedigen en u op een uitnemende weg te leiden. Maar omdat de tijd het toen niet toestond, dat we langer bij elkaar bleven, beloofde ik dat ik u er eens wat uitvoeriger, door middel van een brief, over zou schrijven.

Ik zou de belofte al eerder hebben volbracht, maar mijn vele werkzaamheden, die ik nu enige tijd geleden gehad heb in mijn dienst, hebben het mij tot nog toe verhinderd. Omdat ik nu wat tijd beschikbaar heb, wil ik tot verduidelijking zeggen:

A. Hoe de Heere er Zijn volk van verzekert, dat het door Hem is uitverkoren, geliefd en begenadigd tot eeuwige zaligheid.

1. Soms zal Hij Zijn kinderen duidelijk, levendig en gevoelig naar het hart spreken: de ene keer boezemt Hij hun eens de een of andere tekst in het hart, met zoveel licht, levendigheid en kracht, dat de ziel ten volle Zijn liefde tot zich gewaar wordt en zich daardoor zo verzekerd vindt, dat er niet de minste twijfel meer over blijft. Het is of ze God Zelf tot hen horen zeggen: 'Ik ben uw Heil' (Psalm 35:3), 'Zoon uw zonden zijn u vergeven' (Markus 2:5), 'Ik ken u bij name', en ook 'Gij hebt genade gevonden in Mijn ogen' (Exodus 33:12).

De pas-beginnenden zijn dat niet gewend, weten bijna niet wat dat zeggen wil en of zo'n tekst in de Bijbel staat of niet, maar omdat zulke woorden met zoveel licht en met zo'n nadruk zo diep in het hart indalen en dat, onder Gods wonderlijke liefde, met zoveel kracht in beslag en gevangen nemen, kunnen zij er niet aan twifelen: het is de Heere Die tot hen die woorden spreekt.

Of op een andere tijd laat Hij hen wel de beginselen van de eeuwige vreugde in het hart gevoelen. De kracht van Zijn weldaden en goederen van het genadeverbond drukt Hij bij hen in het hart af, dat Hij ze liefgehad heeft met een eeuwige liefde en daarom getrokken heeft met goedertierenheid. Hij doet hen duidelijk met veel licht en warmte zien, dat Jezus voor hen in hun plaats geleden heeft, 'Ze zien Wie ze doorstoken hebben' (Zacharia 12:10).

De uitnemendheid van Gods liefde door hun zonde te vergeven, hen tot Zijn kinderen en erfgenamen te maken, en hun een levende hoop van een onbegrijpelijke zaligheid te geven, doet de Heere hun als hun God zo gevoelen, dat ze als verrukt buiten zich gevoerd en in Zijn liefde als verzwolgen worden. Hij kust hen met de kussen van Zijn mond, brengt ze in Zijn binnenkamer, voert ze in het wijnhuis, Zijn liefde is de banier over Zijn bruid (Hooglied 1 en 2). De mensenkinderen, die de toevlucht nemen onder de schaduw van Zijn vleugelen, worden dronken van de vettigheid Zijns Huizes, Hij drenkt ze uit de beken Zijner wellusten (Psalm 36). De overwinnaar geeft Hij te eten van het Manna, dat verborgen is, en Hij geeft hem een witte keursteen, op de keursteen is een nieuwe naam geschreven, welke niemand kent, dan die hem ontvangt (Openbaring 2:17).

Ziet, zo verzekert de Heere wel Zijn gunstgenoten. Want ‘de hoop’, zegt Paulus (Romeinen 5:5), ‘beschaamt niet, omdat de liefde van God in onze harten uitgestort is door de Heilige Geest Die ons gegeven is’. Maar op zo’n wijze verzekert de Heere al Zijn kinderen niet en ook niet altijd, zoals de ervaring leert, in het bijzonder aan diegenen die er hun werk van maken zielen te behandelen en te besturen.

Sommige gelovigen sterven wel zonder dat ze eens in heel hun leven op zo’n gevoelige en krachtige wijze zijn verzekerd geworden. Anderen hebben die maar eens in hun hele leven of zeer zelden; de één bij zijn eerste bekering, de ander eens na een diepe verootmoediging of zware droefheid over het een of ander droevig ongeval naar ziel of lichaam.

Sommigen worden eens liefelijk omhelsd op het ziekbed en wensen zo met volle zeilen naar de eeuwigheid te reizen. Dit verkrijgt de één wel maar de ander niet. Weer anderen worden zo met levendige verzekering bearbeid tijdens hun aanhouden, worstelen en bidden of ook wel onder de bediening van het Woord en de Sacramenten, want ‘Terwijl de Koning aan Zijn ronde tafel is, geeft mijn nardus zijn reuk’ (Hooglied 1:12).

Het is daarom zeer onterecht, dat sommige mensen, omdat ze dit niet ondervonden hebben, ontkennen, dat God zo zijn uitverkorenen bewerkt en verzekert. Want behalve dat vele pas-beginnende gelovigen met hun bevinding zulke mensen beschaamd zouden zetten, leert ons Gods Woord dit in de genoemde verzen van de Bijbel.

Of zouden die woorden alleen maar gesproken zijn voor het volk dat toen leefde, toen die zaken uitgesproken en opgeschreven zijn?

Of zijn ze alleen van toepassing op die mensen, tot wie Jezus, Zijn profeten en apostelen direct spraken, en ook niet op ons, op welke de einden der eeuwen gekomen zijn? ‘Want al wat tevoren geschreven is, dat is tot onze lering tevoren geschreven, opdat wij door lijdzaamheid en vertroosting der Schriften hoop hebben zouden’ (Romeinen 15:4).

Moet ik, terwijl ik in de Bijbel lees of hoor preken, en al de goede en troostrijke beloften die aan het geloof, de hoop, de liefde en de heiligmaking gedaan zijn, mij niet aantrekken en op mij toepassen, als ik het geloof, de hoop, de liefde en de heiligmaking in waarheid beoefen? Ja toch! Of moet ik denken, dat God nu niet meer, zoals in oude tijden, Zijn Woord met Zijn Geest gepaard laat gaan?

Hebben dan nu de toezeggingen die aan de Kerk van het Nieuwe Testament gedaan zijn, namelijk dat Jezus met hen zou zijn, ‘al de dagen tot de voleinding der wereld’ (Mattheüs 28:20) een einde?

Wordt met het Hooglied van Salomo niet de gehele Kerk van het Oude en het Nieuwe Testament bedoeld? Of laat ik zeggen, zoals sommigen willen, alleen, en dan vooral op een profetische wijze, de Kerk van het Nieuwe Testament? En heeft men in dat lied niet de krachtigste uitdrukkingen van Jezus’ aller-tederste liefde voor Zijn Bruid? Of zou men al die ziel-strelende uitdrukkingen alleen op enige uitwendige gevallen van de Kerk moeten toepassen?

Want, die weet wat het is, in Jezus’ schoot aan te zitten. En wie de kracht der spreekwijzen wil opvolgen, zal dat geestelijke lied niet zo letterlijk nemen, of hij moet met een zwaar vooroordeel bezet zijn tegen bijna alles wat men in het Oude Testament vindt, en profetisch en afschaduwend is.



En als men dit al toestaat, dan heeft men echter bewijs genoeg, dat ook nu de Heere God Zijn lievelingen wel zo duidelijk, krachtig en gevoelig verzekert, zoals eerder gezegd is.

Want Hij belooft Zijn geestelijk Israël te lokken, in de woestijn te voeren, naar het hart te spreken, enz. (Hoséa 2:13-14), de vermoeide zielen dronken te maken, enz. (Jeremía 31:25). En Jezus' grote goed en schoonheid, Zijn koren en most zouden de jongelingen en jonkvrouwen sprekende maken (Zacharía 9:17). Belooft de Heiland niet aan al Zijn liefhebbers, dat Hij met Zijn Vader bij hen zou komen en woning bij hen zou maken? (Johannes 14:21-23). Het verborgen Manna en de witte keursteen met Zijn naam is beloofd aan elke overwinnaar (Openbaring 2:17).

U bent er misschien over verbaasd, dat ik u (die zo'n levendige verzekering uit Gods woord en de bevinding van vele godzaligen, die u kent, staande houdt), deze dingen zeg. Maar ik acht dat nodig, omdat de satan, het ongelovige hart en de wereld soms wel lachen om de ziel die dergelijke gevoelens heeft, hoezeer het ook naar Gods Woord is, alsof het slechts verbeelding en een eigen bedenkfel is. Hierdoor wordt men dan weerhouden van het strijden en worstelen om het goede van Gods huis. En als men het genoten heeft, zal de grote vijand door zulke aanvallen de ziel wel zwaar in beroering brengen, haar de bevinding afhandig maken en zo in verwarring brengen, dat ze zal weigeren getroost te worden.

Maar misschien vraagt u mij, of wij het, als ons een tekst te binnen komt, daarop moeten houden, dat dit een bijzondere aanspraak van God tot de ziel is? Dat is zeker niet altijd zo. Want hoe gemakkelijk kan ons de één of andere Schriftuurplaats bij toeval door Gods algemene voorzienigheid te binnen schieten, net zo zeer als iets anders! Zou de duivel zelf, die zich immers soms wel verandert in een engel des lichts (2 Korinthe 11:14), ons niet een tekst in gedachten kunnen geven? Heeft hij dat zelfs bij de Heiland niet gedaan? Hij heeft Hem immers de dierbaarste beloften voorgehouden (Mattheüs 4:6)!

Ik heb ook vaak bemerkt, dat sommige mensen, die zonder waarachtige verootmoediging en zonder werkelijke ernst om bekeerd te worden, zich zoeken te paaien en gerust te stellen, zich vreselijk bedriegen met de veronderstelling dat zij een tekst uit Gods Woord hebben ontvangen. Wat voor een bewijs heeft iemand dat hij het eigendom des Heeren is geworden en deelgenoot is van al Zijn zalige goederen als hij een bepaalde tekst uit Gods Woord in gedachten kreeg? Heeft iemand er geen andere blijken van, dan is het nodig om te vrez en ernstig bezig te zijn om de Heere en Zijn Zoon Zelf te zoeken.

Daarom is het niet een dergelijke inval van het ene of andere woord uit de Bijbel die ons verzekeren kan van Gods liefde, maar de bewerking en aandoening van onze geest door Gods Geest verzekert ons van Zijn zaligende gunst. En wilt u weten, broeder, hoe men een tekst, die de Heere God ons mededeelde, kan onderscheiden van de een of andere gedachte van onze geest, let er dan vooral op, dat het niet nodig is om door kentekenen te verduidelijken dat het Gods Woord was, omdat Gods spreken in het hart door Zichzelf bekend wordt. Zoals de dag en het zonlicht zonder enige kenmerken vanzelf duidelijk worden, openbaren Gods woorden zich aan de ziel. Want Hij bestraalt het gemoed zo krachtig en zo duidelijk met het licht van Zijn liefde, dat het hart door ondervinding weet dat dit van God en Zijn liefde komt. De opheldering, de liefde en de blijdschap dringt zo door het hart heen, dat alle twijfel en kwade

achterdocht in de ziel wordt uitgedreven. Ja, ze bekennen dan zo Christus' liefde, die de kennis te boven gaat, dat ze met al Gods volheid vervuld worden (Éfeze 3:18-19).

Toen God Zich aan de profeten en apostelen openbaarde en hun ingaf wat zij zouden spreken of schrijven, was het bij hen wel nodig dat ze die openbaring aan bepaalde kenmerken beproefden? Heeft niet het Goddelijk licht, dat hen bestraalde, hen van de Goddelijkheid der openbaring overtuigd? De aandoening van hun geest door die openbaring was zo krachtig, dat ze zich het niet eens hebben afgevraagd of ze van God was of niet. Ze werden er zo sterk door overtuigd om te spreken en te schrijven zoals hun was ingegeven, dat ze zich niet konden onttrekken.

'HEERE', zegt Jeremia, 'Gij hebt mij overreed en ik ben overreed geworden, Gij zijt mij te sterk geweest en hebt overmocht'. Dies zeide ik: Ik zal Zijner niet gedenken, en niet meer in Zijn Naam spreken; maar het werd in mijn hart als een brandend vuur, besloten in mijn beenderen; en ik bemoeide mij om te verdragen, maar kon niet' (Jeremía 20:7,9).

Nu is het zeker, dat de Heere God Zich aan Zijn kinderen, om hen van Zijn gunst naar Zijn Woord te verzekeren, enigszins openbaart, bijna op de wijze van Zijn openbaring aan de heilige mannen, zie maar in Jesaja 54:13, Johannes 6:44-45, Joel 4:28-29, Handelingen 2:17-18, Romeinen 5:5 en in het bijzonder in Johannes 14:21: 'En die Mij liefheeft, zal van Mijn Vader geliefd worden: en ik zal hem liefhebben, en Ik zal Mijzelf aan hem openbaren'.

Deze heilzame werkingen in het hart kan men niet aanzien voor geestdrijverij van de zogenaamde Quakers, die menen dat ze een openbaring van de Geest hebben, als ze zichzelf enige nieuwe en ongehoorde zaken, buiten en tegen Gods Woord, met wonderlijke gebaren, lichamelijke persingen en bevingen, waardoor ze nedervallen, opdringen, om zo de aandoeningen van de profeten na te apen. Want als God de ziel op de genoemde wijze verzekert, dan doet Hij dat naar het Woord en zoals Hij het daarin openbaart. Hij doet het ook door middel van het Woord dat Hij in het hart brengt. Ja, Hij doet het Woord werkzaam in hen zijn, want Gods Woord werkt in hen die geloven (1 Thessalonicenzen 2:13). Doch het is niet alleen Zijn Woord, maar ook Zijn Geest, Die dat krachtig doet. 'Want ons Evangelie', zegt de apostel (1 Thessalonicenzen 1:5), is onder u niet alleen in woorden geweest, maar ook in kracht, en in den Heiligen Geest, en in vele verzekerdheid'.

Maar wilt u er echter enige kenmerken van hebben dat zo'n verzekering geen inbeelding is, of niet afkomstig is van de listige aanslag van de satan of niet een eigen vuur is dat men zelf ontsteekt (Jesaja 50:11), maar werkelijk afkomstig is van de Geest der genade: men behoeft ze niet door opgravingen te zoeken; ze geven er zelf wel de bewijzen van. Hoewel ze niet nodig zijn, omdat de ziel de genieting ervan ervaart, nochtans kunnen ze zelf een helder licht geven en ondersteunen als hun licht ondergaat en de vlam der liefde begint te verflauwen, zoals het al snel gebeurt als God Zijn licht en kracht begint in te houden, de vijand ze met vuisten slaat en het geloof fel door de inwonende verdorvenheid wordt aangevochten. Er zijn bewijzen van de zuiverheid van de verzekering.

a. Ze maken de ziel ootmoedig en nederig. Het licht dat haar bestraalt, ontdekt haar aan zichzelf en laat haar zien, hoe zondig, strafwaardig, vuil, gruwelijk en walgelijk ze voor de Heere is, waardoor ze dan zo wordt aangedaan, dat ze zichzelf verfoeit en

berouw heeft in stof en as (Job 42:5-6). Zij vergelijkt zich immers als de profeet bij Gods vlekkeloze heiligheid en vergaat in eigen oog (Jesaja 6:5). Ze is verwonderd en verbaasd, ja acht zich niet waardig, dat de Heere naar haar heeft omgezien omdat ze toch niet naar Hem zag, zie Genesis 16:13, Genesis 32:10 en 2 Samuël 7:18.

b. Dan is de ziel ook zeer nabij de Heere. Het is alsof Hij op haar met de hemel nederdaalt, en haar tot Zich in de hemel ophaalt. Daar is een wonderlijke, echte en zeer vertrouwelijke gemeenschapsoefening.

De eeuwige God is haar woning (Deuteronomium 33:27). En Hij maakt Zijn woning bij haar (Johannes 14:23). Hij bezet ze van achteren en van voren (Psalm 139:5). Wordt ze wakker, ze is nog bij Hem (Psalm 139:18).

En haar slaap is haar zoet (Jeremia 31:26). Hij komt tot haar in; en Hij houdt Avondmaal met haar en zij met Hem (Openbaring 3:20).

Diep en met een zoete verrukking ziet ze van nabij in Zijn wondere verborgenheden en liefde in, ja, wordt door die bekoord en verliest er zichzelf in en roept: 'De kennis is mij te wonderbaar; zij is hoog, ik kan er niet bij. Daarom, hoe kostelijk zijn mij, o God, Uw gedachten; hoe machtig veel zijn haar sommen! Zou ik ze tellen? Harer is meer dan des zands' (Psalm 139:6,17-18). Het zijn alleen maar licht, liefde, blijdschap en gejuich, die zo'n ziel vervullen.

c. Ook is ze dan zeer heilig. Het geloof, de hoop, de liefde, de vrees voor God, de lofzegging, de hemelse gezindheid en zelfverloochening worden dan op het krachtigste beoefend. Van het aardse en zichtbare is de ziel ook zeer afkerig, dat glinsterende klatergoud, dat haar voorheen met zoveel kracht bekoorde, voor zich innam en tot zijn liefde verleidde, ziet ze nu als vals en te gering aan, om er naar te verlangen. Ze bezit nu toch betere schatten om er zich mee op te houden?

De oude aanklevende zonden, die haar keer op keer plegen te verleiden, moeten zich nu stil houden. Wordt haar enige verdorvenheid of aanleiding van de vijand in- of voorgeworpen, direct maakt ze zich er los van. Zeer teder en voorzichtig gedraagt ze zich, om toch niet door de zonde bekoord te worden. Wordt ze eens onvoorzien overvallen, direct wordt ze dat gewaar en ze verootmoedigt zich, loopt naar Jezus, grijpt Zijn bloed en Zijn Geest aan tot verzoening. Ze wordt des te voorzichtiger om niet opnieuw overvallen te worden. Ze weet hoe de kleinste zonde haar zoete gemeenschap verstoort en God tergt, waardoor Hij Zich van haar onttrekt en wat een moeite heeft ze voor ze zich opnieuw van nabij in Zijn zoete liefde kan herstellen en daarom is ze waakzaam tegen haar ongerechtigheid (Psalm 18:24).

Ze zou met de bruid wel alles willen afzweren, opdat het haar liefde toch niet stoorde noch wakker maakte (Hooglied 2:7). Zie, zo bewandelt de gelovige de weg van Gods geboden, als God zijn hart verwijd zal hebben (Psalm 119:32).

2. Ook verzekert de Heere Zijn volk ervan dat Hij het lief heeft en begenadigd heeft door het gemoed vrede te geven. Het is soms zeer beroerd en bevreesd, nu eens over hun zonden, dan eens over hun eeuwige staat (bevreesd voor de eeuwige verdoemenis), en dan weer zijn zij zeer bedroefd over de scheiding met God, omdat zij zo ver afgeweken van de Heere leven. Soms zal de duivel het volk ook zeer in beroering brengen door het onnatuurlijke, ongelovige, pijnlijke en lasterlijke gedachten in te geven en zo met vuisten te slaan, waardoor de arme ziel, hoewel ze door God bemind wordt, wel eens begint te denken, dat bij niemand zulke gruwelijke gedachten opwellen als bij haar en dat ze daarom een verworpene is en er voor haar geen hoop op Gods genade meer bestaat.

De verborgen gebeden begint ze na te laten en als ze aan God denkt, dan maakt ze misbaar en wordt overstelpt (Psalm 77:4), ja, zo dat haar ziel soms wel de verworping kiest, de dood meer dan de beenderen (Job 7:15).

Maar aangezien de HEERE God haar omzwerven telt (Psalm 56:9), haar wegen ziet om ze te genezen, te geleiden en haar vertroosting weder te geven (Jesaja 57:18), beurt Hij haar daarom op, doet ze moedig worden en zich met de beloften sterken. Hij scheldt de vijand, zendt Zijn licht in de ziel, waarmee ze dan over de zorgen begint heen te zien, hoop verkrijgt en zich met vertrouwen op de HEERE bemoedigt. En zo komt er een zoete stilte en kalmte in haar.

Dat was ook met David het geval, toen hij zei (Psalm 42:12): ‘Wat buigt gij u neder, o mijn ziel, en wat zijt gij onrustig in mij? Hoop op God, want ik zal Hem nog loven; Hij is de menigvuldige Verlossing mijns aangezichts, en mijn God’. Soms wordt de ziel door haar zware nood in een droevige, onrustige toestand gebracht, om met haar diepe verzuchtingen naar de HEERE en haar Middelaar op te zien, en zo met Hizkía haar ogen omhoog te heffen en te roepen: ‘O HEERE, ik word onderdrukt, wees Gij mijn Borg’ (Jesaja 38:14).

Of ze zondert zich op gezette tijden af voor het gebed, om haar nood en klacht uit te storten voor het aangezicht des HEEREN (Psalm 102:1), Hem te bewegen en aan te dringen op Zijn vroegere gunst, Zijn zekere beloften, Zijn eer en de verdiensten van Zijn Zoon, Die de ziel aanhoort en met Zijn lijden aan de Vader vertoont, opdat Hij haar in Hem aanziet.

Ondertussen ziet ze al naar Hem uit, of Hij haar niet eens gunstig zal aanzien en haar zal toeknikken. Zij begint hoop te scheppen, te vertrouwen en te wachten, dat Hij tot haar van vrede zal spreken, zoals de kerk (Psalm 85:9 en Micha 7:7-8). De Heere is te goed dan dat Hij Zich tevergeefs zou laten zoeken, en dat Hij niet tonen zou dat Hij behagen heeft in dat hartelijke worstelen met en om Hem. Hij geeft Zich gewonnen en zegt: ‘Gij hebt Mij het hart genomen’ (Hooglied 4:9). En: ‘Wend uw ogen van Mij af, want zij doen Mij geweld aan’ (Hooglied 6:5), en: ‘Toen was ik in Zijn ogen als een die vrede vindt’ (Hooglied 8:10).

Hierdoor geeft Hij dan na die zware ontzetting een zoete stilte, een aangename kalmte en een Goddelijke vrede, die alle verstand te boven gaat, die het hart en de begeerten bewaart en als onder Zijn beslag neemt (Filippenzen 4:7). Omdat nu die ontzetting in meerdere of mindere mate dikwijls de ziel bevangt en zij daarom gedurig haar stilte in de Heere zoekt door zuchten, bidden en geloofsoefeningen, daardoor verkrijgt de ziel door die gewoonte geoefende zinnen en een blijvende verzekering, dat zij de vrijmoedigheid en de roem der hoop tot het einde toe vast behouden zal (Hebreeën 3:6), en naarstigheid bewijzen tot de volle verzekerdheid der hoop, tot het einde toe (Hebreeën 6:11).

3. Bovendien verzekert God Zijn kinderen nog door hen een conclusie te laten trekken uit bepaalde bewijzen en kentekenen van hun Goddelijk kindschap, die in Zijn woord en in hun hart gevonden worden. Het is zeker dat enige kentekenen van een ware begenadigde van God, in het woord geopenbaard zijn; neem maar deze, dat Hij zalig spreekt degenen, die armen van geest zijn, die treuren, hongeren en dorsten naar de gerechtigheid, die rein van hart zijn (Mattheüs 5 :3, 4, 6 en 8). Dat hij het eeuwige leven heeft die in de Zoon gelooft (Johannes 3:36), en hij uit de dood is overgegaan in het leven, die de broeders lief heeft (1 Johannes 3:14). Lees eens hetgeen we van de

kenmerken gezegd hebben in de *Schets van het gebouw der voorbeelden*, pagina 75-80.

Het is dan ook zeker dat al die kenmerken in het gemoed van Gods kinderen gevonden worden, hun hart komt toch met het Woord overeen: de HEERE schrijft toch Zijn wet in het hart (Jesaja 31:33). Hij belooft in het genadeverbond dat ze aan hun boze wegen zouden gedenken en aan hun handelingen, die niet goed waren; dat zij een walging van zichzelf zouden hebben over al hun ongerechtigheden en gruwelen (Ezechiël 36:31), en zo door de Geest der genade en der gebeden rouwklagen (Zacharía 12:10). Hij geeft hun het geloof in Christus (Éfeze 2:8, Filippenzen 1:29). Hij reinigt hen het hart door het geloof (Handelingen 15:9) en leert hun elkaar liefhebben (1 Thessalonicenzen 4:9).

Als ze nu zien in het Woord, dat zij zalig zijn, die armen van geest zijn, die treuren, hongeren en dorsten enzovoort en dan tot zichzelf inkeren en daar ook aantreffen, dat ze zijn zoals degenen, die zalig worden gesproken, dan kunnen ze de conclusie wel trekken, dat zij dan die zaligen zijn en hun harten verzekeren voor Hem (1 Johannes 3:19). Daarom worden ze vermaand zichzelf te onderzoeken en te beproeven of ze in het geloof zijn (2 Korinthe 13:5) en zich te benaarstigen om hun roeping en verkiezing vast te maken (2 Petrus 1:10).

Ik zou hier nu wel aan toe kunnen voegen, hoe God door Zijn Geest werkt, als Hij hun leert om een dergelijke conclusie te trekken, maar ik wil dat straks doen. Deze dingen moest ik vooraf zeggen.

B. Nu zal ik eens onderzoeken hoe het komt dat u zo zelden van uw genadestaat verzekerd bent. Heeft God u nooit op zo'n manier als hiervoor uiteengezet is, tot het hart gesproken? Weet u dan ook niets van de zoete vrede en kalmte op uw gebed en geloofsoefening, dat uw ziel in die zoete rust in de Heere gebracht werd? Kent u dat stille treuren voor de Heere niet, over uw aanhoudende afwijkingen en leven buiten God en Zijn gemeenschap? Weet u bij ondervinding niets van dat hongeren en dorsten naar Christus en Zijn gemeenschap?

Zijn nooit de uitgangen van uw hart naar Hem, door Hem op Zijn aanbieding en roeping te kiezen, aan te nemen en u aan Hem over te geven? Is dan de heiligmaking, de afkeer van de zonde, de zelfverloochening, de voortdurende afkeer van uw aangeboren verdorvenheid, die bereidheid om voor God naar Zijn wil te leven en voor uzelf keer op keer daaruit moed te putten, uw werk niet?

Maakt u geen verschil tussen mensen en mensen? Zijn ze in uw ogen allemaal even goed? Kunt u zowel de één als de ander hartelijk liefhebben en met allen als uw bijzondere vrienden hartelijk omgaan? Of maakt u verschil en hebt u de godzaligen, omdat ze godzalig zijn, met een bijzondere liefde van uw hart lief? Zijn in uw ogen de verworpenen veracht en eert u degenen die de HEERE vrezen (Psalm 15:3)? Is tot de heiligen, die op aarde zijn en tot de heerlijken al uw lust? (Psalm 16:3). Kunt u wel ontkennen, dat u hen, die het meest in heiligheid uitblinken, ook het meest bemint, ja zelfs als ze u bestraffen, zoals David (Psalm 141:5)?

Zegt u: deze dingen kan ik niet ontkennen, maar ik word er echter niet geheel door verzekerd, en blijf voortdurend bezorgd, dat het met mij niet goed is. Ik krijg wel eens een beetje hoop, maar ik blijf er meestal buiten staan. Ik durf noch kan de conclusie

trekken, dat ik in de genadestaat ben. Anderen, die lang na mij bekeerd zijn, hebben reeds een vaste verzekering en ik leef nog steeds in de vrees dat het met mij niet goed is. Wat kan daarvan de oorzaak zijn?

Broeder, ik merk maar niet op, dat u het niet alleen bent, maar dat er velen van het volk des Heeren zijn, die steeds bezet zijn met een achterdocht over zichzelf dat het met hen ten opzichte van hun eeuwige staat nog niet goed is. Denk er eens aan, dat dit een vrij, en nochtans heilig, rechtvaardig en wijs besluit kan zijn van de Heere, dat het Hem niet behaagt u volkomen op te helderen en te verzekeren van uw heilstaat.

Hoewel het uw plicht is, uzelf te onderzoeken en te beproeven of u wel in het geloof bent en of Christus in u is, en u zichzelf moet benaastigen om uw roeping en verkiezing vast te maken, volgens 2 Korinthe 13:5 en 2 Petrus 1:10, nochtans is de verzekering een bijzonder werk van de Heilige Geest, Die het onderpand en het zegel van de verkregen verlossing is (2 Korinthe 1:22, Éfeze 1:13-14 en 4:30).

Want zal iemand verzekerd worden, dan is het nodig:

1. Dat de Heilige Geest hem leert de kentekenen in en uit het Woord, dat die treuren, hongeren en dorsten enzovoort, de mensen zijn, die door God uitverkoren en begenadigd zijn en gezaligd worden. Het is tot middel van de verzekering niet voldoende, dat we dat als een bekende waarheid veronderstellen en daar overheen lopen, zonder bij die zaken als Goddelijke waarheden, bij welke wij een groot belang hebben, te blijven staan en ons daarop te grondvesten. Er moet een duidelijke opheldering en een ware gemoedsoverreding van die Goddelijke en aannemenswaardige waarheden zijn door de Heilige Geest, zodat de Geest, Die in het Woord spreekt, er ook in ons hart getuigenis van geeft, dat Hij de waarheid is (1 Johannes 5: 6). Hierdoor wordt de ziel, die zich op de waarheid grondt, ook overgehaald om te bezien of ze die kenmerken in zich ziet. En als ze die aantreft, trekt ze de vaste conclusie, dat zij ook werkelijk door de Heere begenadigd is.

2. Ook is het niet genoeg dat de Heilige Geest de gelovige leert en overtuigt van de Goddelijkheid van het Woord en de kentekenen daarvan in het Woord. Hij moet hen er ook duidelijk en overtuigend van doordrongen laten worden, dat die kentekenen in hun eigen gemoed door de Geest der genade gewerkt zijn. Hoewel de geest van de mens weet wat in hem is, nochtans is hij dikwijls niet in staat om zijn eigen genadewerk te herkennen of te onderscheiden.

Soms is hij door zijn gedachten en overleggingen zeer afgeleid en wel zo verward, dat hij niet kan inblikken in zijn hart om zichzelf en wat God aan hem gedaan heeft te bezien. Soms heeft hij het vermogen om bedaard en op gezette tijden zichzelf en wat er in hem omgaat te beschouwen, maar hij merkt in zijn ziel niets op dan zonden, dodigheid en onverschilligheid. En als hij iets waarneemt dat op het genadewerk lijkt, dan kan hij maar niet zien dat het werkelijk genade is en dat het tot de betere dingen behoort die met de zaligheid gevoegd zijn (Jesaja 61:8 en Hebreeën 6:9).

Maar als de Heilige Geest Zijn hand op hem legt, om hem te verzekeren, dan doet hij Hem in zijn hart inblikken, geeft Hem dat in de hand, laat het Hem van alle zijden doorzien en bestraalt zo zijn verstand met het genadelicht, dat hij met onderscheidingsvermogen en overtuigd ziet, dat zijn treuren over de zonden, zijn geloofsoefeningen en uitgaande begeerten naar Jezus en zijn pogingen om de Heere te behagen, werkelijk het zaligmakend werk van de Geest der genade zijn.

Zeer nadrukkelijk wordt ons dit aangewezen in 1 Korinthe 2:9-12: 'Hetgeen het oog niet heeft gezien... enz. Doch God heeft het ons geopenbaard door Zijn Geest; want de

Geest onderzoekt alle dingen, ook de diepten Gods. Want wie van de mensen weet hetgeen des mensen is, dan de geest des mensen, die in hem is? Alzo weet ook niemand hetgeen Gods is, dan de Geest Gods. Doch wij hebben niet ontvangen den geest der wereld, maar den Geest Die uit God is, opdat wij zouden weten de dingen, die ons van God geschonken zijn’.

3. Maar hoe duidelijk het ook is, dat de kentekenen der genade werkelijk in de ziel gevonden worden, nochtans durft ze, of kan ze, niet tot de conclusie komen om te zeggen: ‘Ik ben dus een kind van God, van eeuwigheid geliefd en uitverkoren, en ik zal zeker zalig worden’.

Die zaken zijn haar te groot; ze zou zichzelf wel eens kunnen bedriegen. Ja, als ze die conclusie eens wil trekken, dan wordt ze direct weer verward en mat, hoewel ze even tevoren nog verlicht en levendig was.

Maar de Heilige Geest verzekert haar ten volle en geeft haar licht en vermogen om met vrijmoedigheid die conclusie te trekken, en zo getuigt dezelfde Geest met onze geest, dat wij kinderen Gods zijn (Romeinen 8:16). Daardoor wordt dan alle twijfel weggenomen en roemt zij met veel ruimte in de hoop van Gods heerlijkheid (Romeinen 5:2).

Daar nu die verzekering door de Heilige Geest. gewerkt wordt, zou de ziel met eigen vuur en in eigen kracht en geweld zich niet zo moeten vermoeien om verzekerd te worden, maar naar Hem moeten opzien, op Hem moeten wachten, Hem moeten inademen en te hulp roepen, opdat Hij Zijn hand eens op haar zou leggen en Zijn eigen werk zou doen.

Maar hoewel de verzekering alleen Gods werk is, nochtans geeft Hij die doorgaans op de zuivere en evangelische werkzaamheid der ziel om die te verkrijgen. Als dan de ziel traag is, of verkeerd gesteld, en niet naar het Woord des Heeren werkt, zo de Geest tegenstaat en daarom niet vatbaar is voor die verzekering, is ze er ook zelf de oorzaak van dat ze niet ten volle en met ruimte des harten verzekerd wordt.

Daarom moet u eens overleggen:

a. Of u wel genoeg en met ernst naar de verzekering uitziet. Zijn uw gedachten daar wel zeer vaak mee bezig? Is uw begeerte daar wel vaak en hevig naar uitgestrekt? Is de begeerte zo sterk dat die u steeds tot onderzoek leidt, hetzij dagelijks, om de uitgangen van uw hart, zelfs tijdens het uitoefenen van uw beroep, na te gaan, hetzij dat u er nu en dan eens mee bezig bent, of u zich regelmatig afzondert om uw hartewerk eens te bezien en te ontdekken wat er van uzelf en wat er van de Heere in is?

Zet de wens om verzekerd te zijn u ertoe aan om er God ook ernstig om te vragen tijdens het gebed? Hebt u er wel genoeg oog voor als u onder Gods openbare instellingen bent, om ze te ontvangen met een stil opzien en zuchten naar de Heere en uw toestand met het woord dat verkondigd wordt, te vergelijken?

Ziet u dat u hier schuldig staat, dan moge het u verootmoedigen en aansporen om verzoening voor dit verkeerde gedrag bij Christus te zoeken en om uw houding te verbeteren en aan te sporen tot ernst.

b. Zie eens of u wel genoeg met Gods Woord werkt om door Zijn waarheid en Goddelijk licht en overtuigd te worden. De grond en de kracht van verzekering en van de vaste conclusie, dat men Gods gunstgenoot is, ligt alleen in Gods Woord.

Al ziet men dat men een arme van geest, een hongerige en dorstige is, en men weet niet, of men is er niet door een Goddelijke overtuiging van verzekerd, dat die mensen

volgens Gods Woord de zaligen zijn, dan zal men nooit met enige ruimte voor zichzelf de duidelijke conclusie willen trekken, dat men zelf Gods kind is.

Er zijn twee uitersten waartegen men te waken heeft. In de eerste plaats, dat men alleen met zijn eigen gemoedsgestalte te werk gaat zonder altijd bij Gods Woord te rade te gaan, waar men een goed begrip en verzekering door moet krijgen. En in de tweede plaats, dat men alleen met het Woord bezig is zonder vaak met zijn gemoedsgestalte werkzaam te zijn om daaruit een vaste kennis en overreding na te jagen.

De schijnchristen meent, dat het voldoende is om zalig te worden als hij slechts een goede kennis en verzekering van Gods Woord heeft en er fraai over spreken kan. In zijn hart overlegt hij deze dingen niet; hij denkt dat dit alleen maar vroom gedoe en dweperwerk is. Dat zijn hart goed is, stelt hij voor zichzelf vast. Daaraan behoeft zo'n verstandig mens als hij, naar zijn idee, niet te twijfelen. Maar: Hij voedt zich met as, het bedrogen hart heeft hem terzijde afgeleid; zodat hij zijn ziel niet redden kan, noch zeggen: Is er niet een leugen in mijn rechterhand?' (Jesaja 44:20).

Maar de ware Christen, die zichzelf niet graag wil bedriegen aangaande het gewicht van de eeuwige zaligheid, houdt zich meestal bezig met het werk van zijn hart, en minder vaak met het Woord, dat nochtans zijn voedsel en de redelijke en onvervalste melk is, naar welke hij zeer begerig moest zijn (1 Petrus 2:2). Hij veronderstelt slechts dat zijn werk waarheid is en Goddelijk, zonder een wezenlijke en vaste gemoedsovertuiging.

Ja, men heeft er heimelijk een vooroordeel tegen, alsof het ernstig onderzoek van Gods Woord de geestelijkheid van het genadewerk zou belemmeren, en alsof dat onderzoek zo nodig niet zou zijn, omdat iemand met een grote kennis van Gods Woord wel verloren kan gaan. Maar zo ondermijnt de ziel de grond waarop ze moet staan zelf en verzinkt zo in twijfelingen en moedeloosheid als haar genadewerk bestreden wordt.

En daarom broeder: 'Wast op (niet alleen) in de genade maar (ook in de) kennis van onzen Heere en Zaligmaker Jezus Christus' (2 Petrus 3:18). Ja, 'tot allen rijkdom der volle verzekerdheid des verstands, tot kennis der verborgenheid van God en den Vader, en van Christus', want dat vertroost het hart (Kolossenzen 2:2).

c. Misschien blijft u te veel staan bij de een of andere gedachte, die of door het ongelovig hart, dat met een wonderlijk sterk en onbuigzaam vooroordeel tegen de evangelische genade is ingenomen, naar voren wordt gebracht, of door de duivel, Gods vijand en de vijand van Zijn volk, ter overweging wordt gegeven, als de ziel enige hoop begint te scheppen of kalmte des gemoeds begint te verkrijgen over haar eeuwige staat. Haar boos hart en haar onvermoeibare vijand worden snel die troost gewaar; zij kunnen die zoete vrede der ziel niet uitstaan en maken zich daarom op om ze te verstoren. Dat doen ze met ik weet niet welke vragen zoal, om de ziel heen en weer te schudden, zoals: 'Pas er maar voor op dat je jezelf niet bedriegt. Misschien ben je niet eens uitverkoren. Durf jij, zo'n zondaar, je zulke grote zaken te verbeelden? Zou God juist op jou in genade hebben neergezien, terwijl Hij er zovelen heeft verworpen? En dergelijke vragen meer.

Als nu de ziel zich door zulke gedachten, en dat keer op keer, laat verontrusten, hoe kan ze dan tot een vaste verzekering komen? Zou het dan niet het beste zijn, dat ze zich sterk betoont en zich niet telkens heen en weer laat slingeren?

Maar misschien zegt u: 'Als die twijfelingen eens terecht zijn, moet ik er dan niet zo gemakkelijk overheen stappen? Zou ik mezelf niet schandelijk bedriegen? Als ze eens van de Geest der overtuiging waren, zou ik die Geest niet tot mijn schade tegenwerken?'



Kijk eens, broeder, hoe gemakkelijk men ook op dergelijke gedachten komt, het zegt noch bewijst dat de zaak zo is. Maar als men zulke gedachten eens heeft, dan zou het toch te lichtvaardig en te dwaas zijn om er zich door te laten verontrusten.

Dat een onbekeerd mens, die zich nog nooit eens over de belangrijke zaak nagedacht heeft, om zich te bekeren en naar de Middelaar te vluchten, zich zulke ernstige gedachten aantrekt, is billijk. Maar dat iemand, die de ware kenmerken in zich heeft, zich gedurig door zulke invallen laat kwellen, en wel het vaakst als voor hem de deur der hope om genade te hebben, geopend wordt, is zeer onredelijk.

Om dan, in dergelijke omstandigheden stevig te staan, moet men weten, dat die vijandelijke gedachten of zonder enige reden geschieden (zoals dat het met u nog geen waarheid is, en u tenslotte bedrogen uit zou komen), of met enige reden (zoals dat die zaak voor u te groot zou zijn, en u te gering, te zondig, te verhard bent, enz.).

Als nu die invallende gedachten zonder het verstand en zonder enige oorzaak geschieden, dan moet men ze ook, zonder ze met enige woorden te beantwoorden, ver van zich werpen, er over heenstappen en er zich doof voor houden.

Worden ze met redenen bekleed, dan moet men ze ook met redenen beantwoorden, doch zonder het vooroordeel tegen de genade bij zich te voeden.

Ik weet het, de arme en bewogen ziel is daartoe niet altijd bekwaam, mogelijk niet genoeg geoefend om haar doortrapte vijand de mond te snoeren. Maar laat ze zich dan behelpen met hetgeen de bekende ds. W. à Brakel geschreven heeft over het ongeloof over de eigen staat in de Redelijke Godsdienst, deel 2, hoofdstuk 43, blz. 646. Daar beantwoordt hij de meest voorkomende bekommelingen van Gods volk afdoende.

d. Ik meen dat u mij ook vertelde, dat u nu en dan wel de goede bewijzen in uzelf zag, maar vreesde dat ze slechts van uw verlicht verstand, van eigen makelij waren. Ze zouden dan alleen maar door een algemene werking van de Geest zijn gekomen en niet de betere dingen zijn, die met de zaligheid gevoegd zijn (Hebreeën 6:9), daar ook een Kaïn en Judas, een Saul en Achab wel over hun zonden bedroefd werden, omdat ook velen van Jezus' discipelen, die nochtans teruggingen, en een Agrippa geloofden, en omdat sommigen 'door de kennis van den Heere en Zaligmaker Jezus Christus de besmettingen der wereld ontvloten zijn, en in dezelve wederom van dezelve overwonnen worden' (2 Petrus 2:20). Ja, zie maar Hebreeën 6:4-5.

Het blijkt dat de tijdgelovigen zelfs verlicht worden, de hemelse gaven smaken, de Heilige Geest deelachtig worden en Gods goede woord smaken en de kracht der toekomstige eeuwen.

Daarom vrees ik gedurig dat mijn werk niet de waarheid in het binnenste is, maar schijn en geen zijn.

Maar, zeer waarde broeder, hoewel velen wel zeer nabij Gods Koninkrijk komen, en zij zelf en anderen de betere dingen met de zaligheid gevoegd in waarheid schijnen te bezitten, nochtans is er tussen hen en de ware Christen niet alleen een wezenlijk verschil, maar ook kan een oprechte voldoende overtuigd worden dat zijn werk waarheid is en door zaligmakende werkingen van de Heilige Geest zijn gewerkt. Let maar eens op deze vier zaken:

(a) De ware gelovige, omdat hij zich niet wil bedriegen, onderzoekt zich gedurig. Hij vertrouwt zijn hart niet, hij weet hoe bedrieglijk het is. Daarom onderzoekt hij keer op keer of zijn hart wel oprecht en volkomen voor de Heere is.

Als hem de staat, de gestalte en het doen der begenadigden worden voorgehouden, dan vergelijkt hij zichzelf hiermee en ziet of het met hem ook zo gesteld is of niet. Indien wel, dan verkwikt hij zich. Indien niet, dan is hij bedroefd en het maakt hem ernstig

om de Heere in waarheid te zoeken; En omdat hij zichzelf niet vertrouwt, vraagt hij weleens aan iemand, hetzij hij een gemeentelid, hetzij hij een leraar is, als hij maar geoefend is in het heilig hartewerk, wat hij van zichzelf moet denken. Hij verzoekt die persoon om hem eerlijk te zeggen of er enige schijn van zelfbedrog in hem is.

Zie dit in Davids leven, in Psalm 141:5. Als hij merkt, dat die persoon goede gedachten van hem heeft, dan is hij daarmee niet gerust, maar legt zich voor de Heere open, opdat Die hem zijn schadelijke weg zou willen tonen en hem op de eeuwige weg zou leiden (Psalm 139:23-24). Ja, hij zal zich niet gerust stellen, voor de Heere hem op de een of andere manier verzekert en zegt: 'Ik ben uw Heil' (Psalm 35:3).

Maar geheel anders gaat de schijnchristen te werk. Hij is nooit bezig met het onderzoek van zichzelf. Voor hem is alleen de uiterlijke zaak maar van belang. Hij veronderstelt het maar als een zaak die vanzelfsprekend is, dat het met hem goed is, en hij door God wordt liefgehad, en wel zalig zal worden. Daaraan moet hij, naar hij meent, niet twijfelen. Hij kan zijn geweten echter zo niet sussen, of hij wordt weleens achterdochtig. Maar dan onderdrukt hij die opwelling en trekt zich van die waarschuwing niets aan, alsof het een teken van zwakgeloof of een duivelse inval was. Als zijn staat door de een of andere godzalige voor verdacht wordt gehouden en men waarschuwt hem getrouw, dan reageert hij geprikkeld. Hij trekt zich van hem terug en als hij de kans krijgt, dan zal hij zich wreken.

Maar als een predikant of een ander zijn zaak voor goed houdt, dan is het voor hem als balsem voor de ziel en zijn hart ligt op rozen. Hij wordt opgeblazen en spreekt uit de hoogte.

(b) De Christen die door de Geest is bearbeid, is het niet alleen om de weldaden des Heeren, maar ook om God en Christus Zelf te doen. Lichamelijke zegeningen, zelfs vergeving van zonden en zaligheid te verkrijgen is zijn enig doel niet. Hij tracht om de Drie-enige God tot zijn deel en zaligheid te verkrijgen.

Die alleen kan hem rust schenken en het genieten van Hem is zijn gehele vergenoeging. Zie maar bij Asaf in Psalm 73:25: 'Wien heb ik nevens U in den hemel? Nevens U lust mij ook niets op de aarde!' En dat niet alleen om door Hem gelukkig en zalig, maar ook om heilig gemaakt te worden.

De heiligheid, van alles afgezonderd te leven, aan God overgegeven te zijn, en in alles naar Zijn wil te leven, dat kent de ware gelovige in al z'n luister.

Dat schijnt voor hem zo met haar Goddelijke glans, dat hij vanzelf wordt overgehaald om daar naar te jagen. De begeerte van zijn ziel is niet te verzadigen. Dit betekent voor hem de zaligheid. Om de heiligheid bidt hij hartelijk en hij neemt Gods inzettingen waar, om maar in Gods waarheid geheiligd te worden. De zonde is voor hem het allerwalgelijkste vuil, de ondraaglijkste last en hij haat die als de pest. De zonde is het die hem met Paulus doet zuchten over het lichaam des doods (Romeinen 7:24).

De zonde is een van de oorzaken die hem doen verlangen naar zijn levenseinde. Het zijn niet alleen zijn zondige daden, maar ook zijn gedachten, die hem kwellen en door hem bestreden worden. Als hij het goede wil doen, dan ligt het kwade bij hem.

En hij ziet een andere wet in zijn leden die strijdt tegen de wet van zijn gemoed en hem gevangen neemt onder de wet der zonde, die in zijn leden is (Romeinen 7:21-23).

De geesteloze Christen weet van deze dingen helemaal niets. Als hij enige ernst bezit, dan werkt hij slechts om zalig te worden. Hij ziet niet dat hij zonder God en Christus in de wereld is. Zijn gescheiden en vervreemd van God leven bemerkt hij niet. Hij wil zalig worden, niet omdat hij de genieting van God als de zaligheid aanmerkt, maar omdat hij bevreesd is voor de verdoemenis. Kan hij het zichzelf wijsmaken, dat het goed met hem zal gaan, al snel is het met zijn ernst weer gedaan en hij wordt

zorgelozer, ja onbekeerlijker dan voorheen. De heiligheid is nooit zijn lust, maar zijn last.

Heeft de vrees voor het verderf en de begeerte om zalig te worden zoveel invloed op hem, dat hij ook heilig wil zijn, dan is het slechts om die heiligheid te gebruiken als een brug om naar de hemel te gaan. Hij jaagt er niet naar als zijn heil, om zijn zaligheid op te stellen, maar als een dienstmaagd die hem bijstaat tijdens zijn ingebeelde reis naar de hemel. En dan wil hij ook nog dat God haar loon zal betalen.

Zo vindt hij zijn lust en eist strengelijk zijn arbeid (Jesaja 58:3). De zuivere, evangelische heiligheid, die alleen bestaat in het doen van Gods wil en de beoefening van de gemeenschap met God en Christus door de werking van de Heilige Geest, kent hij niet; als hij maar met een sociniaanse heiligheid het goede doet en het kwade laat, dan meent hij, dat hij zich wel dapper gedragen heeft. De verdorvenheid van zijn hart bewaakt noch bestrijdt hij. En als hij die ziet of hij bedrijft de een of andere zonde, dan spreekt hij van zwakheden. Nooit zullen die hem kwellen en pijnigen met een droefheid, die hem kwijnend maakt, of het moet wel erg zijn. Maar zelfs dan zal hij de benauwdheid snel te boven komen, of die met de een of andere verplichting sussen, zonder dat hij een werkelijke vrede en verzoening met God door Christus zoekt en de verandering van zijn hart najaagt.

(c) Hij wiens werk waarheid is, die werkt met zijn betrachtingen niet alleen om de Heere, maar ook met de Heere Zelf.

Hij stelt Hem gedurig voor zich (Psalm 16:8). Zijn bekering is naar de HEERE zijn God toe (Hoséa 14:2). Met zijn geloof houdt hij zich vast, als ziende, de Onzienlijke (Hebreeën 11:27). Hij neemt en grijpt Christus aan, en verenigt zich met Hem op het innigst, opdat Hij door het geloof in zijn hart zal wonen (Johannes 1:14 en Éfeze 3:17). Zijn hoop en verwachting zien naar de HEERE uit (Micha 7:7). En gaat tot in het binnenste des voorhangsels (Hebreeën 6:19-20).

Hoe de bruid in een gedurige onderhandeling van liefde en van gemeenschapsoefening met haar Bruidegom moet zijn, leert ons het Hooglied van Salomo. In het bidden zoekt ze van nabij met de Heere te spreken en ze verheft zich tot Hem (Psalm 25:1 en Klaagliederen 3:41). Ze komt tot Zijn stoel (Job 23:3). Ze stort haar klacht uit voor Zijn aangezicht (Psalm 102:1). Ze vertelt Hem haar wegen (Psalm 119:26). Ze worstelt en strijdt tot Hem en houdt sterk aan bij God, opdat Hij haar begeerte aan haar geeft (Romeinen 15:30 en Kolossenzen 4:2). Ze let er op of haar gebed tot Hem opklimt, of Hij haar toeknikt en Zich gunstig toont (Psalm 85:9 en Hábakuk 2:1). Moet ze van verre staan, kan ze niet doordringen en nabij Hem komen in haar oefeningen, dan is ze met haar betrachtingen niet tevreden, hoewel ze minder konden zijn, maar ze is bedroefd en houdt haar werk als ongedaan. Heeft ze het geluk dat ze nabij komt, dan is ze wonderlijk in haar schik en verlustigt zich in de Heere; het is haar toch goed nabij Hem te zijn.

En hoe is het nu ten aanzien van deze zaken met de waangelovige? Hij kent de werkzaamheid der ziel met de Heere niet. Weet hij er iets van, dan heeft hij het niet door bevinding, maar alleen van horen zeggen. Geheel zijn doen, ja, ook zijn zogenaamde godsdienstigheden zijn geheel en al buiten de Heere. Nadert hij tot Hem, dan is het slechts met de mond en hij eert Hem met de lippen. Maar zijn hart houdt hij verre van Hem (Jesaja 29:13). Alle bedewoorden prevelt hij maar in de lucht, of hij spreekt met zijn gedachten en bevattingen als hij nog aandachtig wil zijn. En heeft hij een zeer verlicht verstand van het geestelijk leven, dan gebruikt hij zijn verstand en dat zal dan bij hem geestelijkheid heten.

(d) Die een Christen in het verborgen is, diens hartewerk zal ook met dat van alle ware gelovigen overeenkomen en het met hen eens zijn. God zegt in Jeremía 32:39: 'En ik zal hun enerlei hart en enerlei weg geven, om Mij te vrezen al de dagen'.

Ze hebben allen dezelfde Geest, hetzelfde licht, dezelfde bevattingen van het genadewerk en dezelfde uitgangen des harten naar de Heere. Daarom verstaan ze elkaar spoedig, al spreken ze van nog zulke verborgen gemeenschaps-, geloofs- en liefdesoefeningen. En al ziet iemand van hen niet dat die genade zo in hem is, zoals hij die bij anderen waarneemt, nochtans verstaat hij ze, zodat zijn ziel er met begeerte naar uitgaat. Hij ondervindt dat zijn hart zich met hen verenigt, met liefde naar hen trekt en het met hen houdt, om het genadewerk dat Hij in hen bemerkt. En zo is hij met hen één hart, één ziel, (Handelingen 4:32). En 'wij weten, dat wij overgegaan zijn uit den dood in het leven, dewijl wij de broeders liefhebben' (1 Johannes 3:14).

Hoe gaat het nu in dit opzicht met een mondchristen? Hij kent de taal van Kanaän niet; hij kent het ware Schibboleth niet, maar hij zegt Sibboleth. Hij stelt zich het bevindelijk werk van de ware Christen heel anders voor en daarom is de taal die hij erover spreekt, nu en dan zo vol gebreken. Hij heeft over het verborgen leven wat horen praten en daardoor heeft hij met eigen, geesteloze redeneringen er enige verstandelijke voorstellingen van gemaakt. Hij spreekt er daarom zeer vaag over op grond van vermoedens en met enige opgesmukte woorden en dan op zo'n manier waarvan hij vermoedt dat de godzaligen dat doen. Maar het is niet anders dan beschouwing en lippenwerk en ook zonder dat het hart er van weet.

Gaat hij met Gods kinderen om, dan is dat niet omdat zijn hart als hun hart is, maar opdat hij door hen zou worden gewaardeerd en eer en liefde van hen zou ontvangen. Als hij merkt, dat de oprechten hem niet al te zeer waarderen, dan wordt hij prikkelbaar. Hij bemoeit zich niet meer met hen en doet hen zoveel schande, schade en smart aan, als hij er belang bij heeft.

Ja, hij zal zich nooit met een ander, in wie het ware genadewerk helder zichtbaar is, vergelijken, maar met zichzelf. Hij beeldt zich in, dat diegene die de Goddelijke dingen bevat en betracht zoals hij dat doet, de ware genade deelachtig is. En omdat hij dat doet, concludeert hij zelf een beproefd Christen te zijn, 'maar dezen verstaan niet, dat zij zichzelf met zichzelf meten en zichzelf met zichzelf vergelijken' (2 Korinthe 10:12). Hij is wel aan zichzelf, maar niet aan de godvruchtigen, die naar Gods beeld vernieuwd zijn, gelijk.

Deze onderwerpen zou ik nog wel uitvoeriger kunnen beschrijven en er nog andere zaken bij kunnen voegen, maar ik word tot een ander noodzakelijk werk geroepen. Leg uw hart en daden maar bij het geschrevene, misschien zal het voor u verhelderend zijn. Streef toch ernstig en rusteloos naar de verzekering, want daar niets van te weten is gevaarlijk en droevig, vooral als men gaat sterven.

Kleef Jezus veel aan met begeren, aannemen, overgeven en laat Hem gedurig uw toevlucht zijn bij al uw zorgen, volgens Zijn uitnodiging. Leef dicht bij uw hart en overdenk uw toestand keer op keer, om die van alle zijden te bezien en bij het Woord des Heeren en het genadewerk van de vromen te vergelijken.

Het zou daarom ook zeer goed voor u zijn om vaak bij de vromen te wezen en over het genadewerk met hen te spreken. Zoek ook vaak afgezonderd en alleen te zijn, ja zelfs bij de uitoefening van uw beroep in afzondering te leven.

De God des Vredes Zelf moge u vrede geven, te allen tijde en op allerlei wijze. De Heere zij met u. Ik blijf in liefde, waarde broeder.

Uw dienstvaardige broeder,

J. van der Kemp,

Dirksland, 30 april 1716

### Derde brief over het vertrouwen op God, ook als het zaken van ons lichaam betreft en de werking van de ziel daarmee

Geliefde vriendin om des Heeren wil.

A. Toen ik laatst bij u thuis was en er terloops iets over het vertrouwen op de HEERE gesproken werd, vertelde u mij, dat u wel wist, hoe u op de Heere moet vertrouwen in geestelijke aangelegenheden, maar dat u in het vertrouwen in lichamelijke zaken niet erg geoefend was en daarmee niet veel kon doen.

Maar omdat het avond was en ik naar huis moest, konden we daarover niet zo uitvoerig spreken en daarom voel ik mij gedrongen om u over die zaak, voor zover de tijd het mij toelaat, schriftelijk nog het één en ander mede te delen.

De oorzaak, waardoor u meer kans zag om in geestelijke dan in lichamenlijk voorvallen te vertrouwen, scheen mij te zijn dat er veel beloften zijn aangaande onze geestelijke belangen maar die zijn er niet zo zeer voor wat betreft lichamelijke tegenspoeden als schande, schade en smart.

Hier wil ik over opmerken: alhoewel er minder veel beloften zijn voor het lichaam, dan voor de geest, er zijn toch voldoende beloften voor dit leven. Want 'de godzaligheid heeft de belofte des tegenwoordigen en des toekomstige levens' (1 Timótheüs 4:8, en lees ook Psalm 37).

De Heere is zowel de God van het lichaam als van de ziel en de Heere Jezus Christus heeft ze beide gekocht, volgens 1 Korinthe 6:20.

Daarom heeft Gods gunstgenoot ook zowel het recht op de tijdelijke, als op de andere goederen van zijn Heere. Is er niet de belofte, dat God, Die Zijn eigen Zoon niet gespaard heeft, maar voor ons overgegeven heeft, ons ook met Hem alle dingen zal schenken? (Romeinen 8:32).

Laat Jezus niet de kinderen van Zijn Vader bidden om het dagelijks brood? Moet dit niet in vertrouwen gebeden worden? Veronderstelt dit niet dat Hij ook het brood op de bede zal geven? En is in en onder het brood niet alles begrepen, dat men voor het lichaam mag begeren? Lees maar eens in de Redelijke Godsdienst van à Brakel over de vierde bede.

Ik geef u wat werk om uw fantasieën of verkeerde voorstellingen enigszins te verdrijven. En als het eens zo zou zijn, dat men geen beloften voor het lichaam zou hebben, dan zou men echter redenen hebben om aangaande het kwade dat met ons lichaam gebeurt op de Heere te vertrouwen. Als ons het kwade overkomt, zal dan niet vaak ook onze ziel in moeilijkheden geraken en ellendig worden?

Als de ziel in haar moeilijkheden het vertrouwen oefent om gered te worden, heeft ze dan ook niet meestal het oog op haar lichamenlijk kwaad om dat te mogen kwijt raken?

Laat het daarom nu voor u vaststaan, dat het vertrouwen, ook in lichamenlijke zorgen, moet en kan geoefend worden. Ik word in die mening nog versterkt door hetgeen me nu te binnenschiet, namelijk dat vele van Davids psalmen, waarin hij zijn vertrouwen uitspreekt, te maken hebben met zorgen omtrent zijn lichamenlijk welzijn die door Saul, Absalom en anderen zijn veroorzaakt. Ik weet wel zeker, dat u het wat dit betreft met mij eens zult zijn. Maar ik weet ook, dat ons hart, door het voorstellen en beschouwen van de verbintenis tot plichten uit Gods Woord eerder zal worden overgehaald en bewogen om die te betrachten; dan door die verbintenis als een algemene en welbekende waarheid te veronderstellen. Want zulke veronderstellingen hebben meestal weinig invloed op onze gemoedsgesteldheid.

Voor ik nu de werking van de ziel in het vertrouwen ophelder, moet ik nog zeggen, dat zo'n vertrouwen wel het een en ander inhoudt.

(1) Er zijn zorgen die zijn veroorzaakt door schande, schade of smart die het gemoed wel zeer in beroering brengen. U heeft mij verteld over onze broeder J.W. die niet kon bevatten hoe men, als men in het duister zit, kan vertrouwen. Ik geloof, dat er velen die de Heere vrezen met deze kwaal aangedaan zijn. Het is ook een moeilijke zaak en het kan niet goed beoefend worden, behalve dan door hen die geoefenden zijn en door de vele oefeningen dat vermogen ontvangen hebben. Het is veel gemakkelijker voor onze trage geest om zich door de grootste zorgen te laten overrompelen, in de diepste wanhoop en moedeloosheid weg te zinken en de verworping te kiezen boven het leven, dan onszelf door te vertrouwen te bemoedigen.

Hiervoor heeft men immers een vaak geoefende wijsheid en een edele grootmoedigheid en sterkte in de Heere nodig, maar uit zichzelf kan onze weinig verheven en door de breuk van het werkverbond lafhartige geest zich zeer gemakkelijk aan de vrees en de ontzetting overgeven, ja vaak zeer afkerig zijn om gered te worden, zie bijvoorbeeld Asaf in Psalm 77:3.

Nochtans moet men in zulke gevallen op de Heere vertrouwen. Het wordt hem 'die den HEERE vreest die naar de stem Zijns Knechts hoort', als hij in duisternis wandelt en geen licht heeft, niet alleen toegelaten, maar ook geboden 'dat hij betrouwe op den Naam des HEEREN en steune op zijn God' (Jesaja 50:10). Doet hij het niet, hij zal dan niet bevestigd worden, ja, hij zondigt en maakt niet alleen de mensen, die hem het vertrouwen aanraden, maar ook God moede (Jesaja 7:9 en 13).

Nooit komt het 'vertrouwen meer van pas dan in zulke aangrijpende moeilijkheden, zie Jeremia 12:5; en dat vertrouwen neemt de beroering en vrees weg. Hoor het David zeggen (Psalm 56:4-5): 'Ten dage als ik zal vrezen, zal ik op U vertrouwen'.

Ik vertrouw op God, ik zal niet vrezen; wat zou mij vlees doen?' Ja, de Heere laat Zijn volk wel in de grootste zorgen terecht komen, opdat het dan vertrouwen zal op Hem. 'Ja', zegt Paulus (2 Korinthe 1:9), 'wij hadden al zelve in onszelven het vonnis des doods, opdat we niet op onszelven vertrouwen zouden, maar op God Die de doden verwekt'.

(2) Het vertrouwen veronderstelt ook, dat de bedrukte ziel een sterke begeerte heeft naar de verlossing en redding uit de benauwende zorgen. Want men vertrouwt erop iets goeds van de Heere te verkrijgen, of door Hem van het een of andere kwaad verlost te worden, zoals David, toen hij vluchtte voor Sauls aangezicht in de spelonk, zei: 'Wees mij genadig o God, wees mij genadig; want mijn ziel vertrouwt op U' (Psalm 57:2). Maar men kan er niet op vertrouwen om het goede te krijgen, tenzij men daar een grote begeerte en sterk verlangen naar heeft.

De onverschillige Gallio's die zich niets aantrekken, zijn om van te gruwen. Ze kunnen niet echt of werkzaam vertrouwen, hoewel ze hun harteloze zorgeloosheid met de goede naam van een stil vertrouwen vernissen.

Als de ziel zich door de zorgen zo laat verontrusten, dat ze geheel door moedeloosheid gevangen wordt genomen, haar werkzame begeerte verliest en ze weigert om getroost te worden, dan is zij ook niet goed in staat om vertrouwen te beoefenen, omdat ze haar handen slap laat neerhangen en de wapens wegwerpt. Er moet juist een reikhalzen naar het goede zijn. En dat ontbreekt haar nu, zie Psalm 42:2-3 en Psalm 63:2.

'Maar hoe noodzakelijk en ongeveinsd deze begeerte ook is, ze moet echter matig zijn en met zelfverloochening vergezeld gaan voor wat betreft het begeerde en ten opzichte van de tijd en de wijze der vervulling. De Heere, op Wie men mag vertrouwen in alle dingen, mag men niet voorschrijven, dat Hij ons het precies op een bepaalde tijd en op deze of gene wijze zal geven, hoewel wij dat wel zouden begeren. Want zo gebiedt

men Hem en stelt Hem regels, hetgeen Hij ons kwalijk neemt en waardoor wij in onze verwachting beschaamd worden.

Komt men in schande, schade of smart, dan mag men wel begeren, dat Hij die zaak van ons wegnemen zal, maar het moet altijd met onderwerping en zelfverloochening zijn. Men kan beter begeren in de zorgen te blijven en te willen lijden als de Opperheerser dat wil. Ja, de wil van God moet ons in zulke zwaarigheden dierbaarder zijn dan onze eer, ons voordeel en vermaak.

Ondertussen moet men er wel op blijven hopen en vertrouwen, dat de Heere ons in al deze tegenheden ondersteunt, in Hem doet berusten en dat de ziel zich in Hem door Zijn bemoeienis vergenoegd en vertroost zal voelen. Want God moet ons meer zijn dan al ons lichamelijk welzijn. Gods volk heeft ook geen bijzondere beloften om uit de ene of andere bijzondere nood gered te worden. Daarom kan het daarop ook niet vast vertrouwen.

Dat God God is, dat Hij goed is, dat Hij vele beloften in het algemeen gedaan heeft voor wat betreft het tegenwoordige leven en dat Hij in Christus alles zal schenken, kan de ziel wel met enige hoop tot steun zijn en een aanmoediging om aan te kleven in het gebed. Maar het kan de ziel niet met zekerheid doen vertrouwen, dat zo'n bijzonder geval naar haar wens zal opgelost worden.

Hoewel ik ook goed weet, en ik denk anderen bij ondervinding ook, dat de gelovigen soms, in grote moeilijkheden, waarbij Gods Kerk en Zijn eer op het spel staan, zo'n groot vertrouwen wel zullen hebben. Dan blijft er geen twijfel over, maar zij vertrouwen erop, dat de Heere hen in zorg nabij zal zijn en zal redden. Want dan geeft Hij hun te kennen, in de kracht van Zijn goedheid, waarin ze zo'n breedte, lengte, diepte en hoogte zien, dat ze zichzelf en hun geval daarin verzwolgen vinden en met grote gerustheid wachten tot de zwaarigheid geheel zal worden weggenomen. Zo vertrouwen ze op Gods goedertierenheid zoals David in Psalm 13:6.

Dan zal Hij ze opnieuw eens bij Zijn oude, en vroeger vaak betoonde hulp, staande houden, en doen zien, hoe of Hij hun nu uit deze en dan weer uit de andere grote nood gered heeft, waardoor Hij dan het hart bemoedigt in het vertrouwen, dat Hij opnieuw helpen zal, en hen niet, nu de zorgen zo groot zijn, zal laten omkomen. 'De HEERE', zegt de ziel met David (1 Samuël 17:37), 'Die mij van de hand des leeuws gered heeft en uit de hand des heers, Die zal mij redden uit de hand van deze Filistijn'.

Op een andere tijd laat Hij de ziel sterk bij Hem aankleven en aanhoudend vragen om hulp in haar nood. Daardoor wordt de ziel soms stilletjes bemoedigd, dat Hij haar aangezicht niet zal afwijzen, maar haar wens zal vervullen. Ja, soms spreekt Hij heimelijk tot de ziel, één en andermaal, dat Hij haar aangezicht in deze zaak heeft aanschouwd, waardoor ze dan ook vertrouwt, dat ze haar bede verhoord zal zien, en ze wacht verlangend op de vervulling van dat ingefluisterde woord.

Maar omdat de Heere niet altijd en in alle gevallen zulke bemoedigende gedachten schenkt, en omdat ons geen bijzondere beloften tot uitredding uit bijzondere noden in het Woord gedaan zijn en men nochtans in het duister vertrouwen moet, heeft men in zulke gevallen niet met verzekering te vertrouwen maar met aanhechting al zijn zorgen aan de Heere toe te vertrouwen, en erop te rekenen, dat de Heere het wel met ons zal maken. Hetzij doordat Hij ons naar onze wens verlost, hetzij dat Hij de ziel in Zijn wijze en doen en hoogste bestuur laat berusten met een heilige berusting in Zijn wil. Zie dit in het geval van Paulus in 2 Korinthe 12:7,8 en 10. Zo wentelt men zijn weg op de Heere; men vertrouwt op Hem, dat Hij het maken zal, en men zwijgt en verwacht Hem (Psalm 37:5 en 7).



(3) Dan veronderstelt ook het vertrouwen nog een gelovig beseffen en een duidelijk en levendig begrip van de mogelijkheid van verlossing uit een grote zorg of van de geruststelling in zijn zware beproeving, door de daadwerkelijke erkenning van de macht des Heeren, Zijn goedheid en trouw.

De ziel, die zo zwaar door tegenslagen verdrukt en van streek is, zodat ze daardoor geheel in beslag wordt genomen en door de zorg wordt overstelpt, denkt aan geen redding of verkwikking.

Ja, het schijnt alsof er geen mogelijkheid daartoe bestaat. Ze is zo met het verdriet bezig. En als ze zich niet geheel aan het verdriet overgeeft, maar worstelt om uit de zorgen gered te worden, dan zal ze haar hoofd niet oprichten en opzien naar Gods macht, wijsheid, vroegere goedheid en trouw, maar ze zoekt door eigen overleggingen hier of daar een opening, om uit haar banden uit te breken. Nu zal ze het zo, en dan weer zo proberen, en och, soms worden er zelfs verkeerde wegen ingeslagen! Maar ze doet als de vogel in het net, die, hoe meer hij worstelt, zich slechts meer en meer verward en verstrikt. Gelukt het eens dat ze door haar snelle handelen de strik ontwart, de ziel komt echter niet op haar plaats en heeft weinig verkwikking van de Heere.

Het is waar, dat de ziel, door zorgen omringd, weliswaar de wijsheid, macht, goedheid en trouw van de Heere niet ontkent, maar ze heeft daar geen gelovig besef van en nog veel minder een helder en levendig begrip. Ze is alleen lusteloos en niet werkzaam. Dit alles heeft niet de minste invloed op de ziel om tot het vertrouwen te komen.

Maar als de ziel met zo'n heldere en levendige bevatting wordt verlevendigd, of dat ze, flink door al de duisterheid en verwarring heen worstelend, vertrouwt op Gods Woord en vroegere ondervindingen van Zijn macht, wijsheid, goedheid en trouw, en zo ook de mogelijkheid om gered te kunnen worden, als de ziel, zeg ik, zo werkt of bewerkt wordt, dan bevindt ze zich spoedig bij een geopende toegang tot een werkzaam vertrouwen. Lees eens Jeremia 32 en Psalm 146:5-6.

David zegt ook, in Psalm 9:11: 'En Die Uw naam kennen, zullen op U vertrouwen, omdat Gij, HEERE, niet hebt verlaten degenen; die U zoeken'. Dat David in zijn klaagpsalmen gewoonlijk zich bemoedigde en vervrolijkte voor hij ze beëindigde, kwam alleen voort uit zijn gelovige en vernieuwde bevatting van de Heere in Zijn deugden en volmaaktheden.

(4) Het vertrouwen nu is niet een losse veronderstelling of een hardnekkige inbeelding of lijdelijke hoop dat het goed zal gaan; maar een werkzaam nederzitten en werpen der ziel op de Heere en Zijn Woord, waardoor men met ernst en met gerustheid des Heeren gunstige hulp verwacht. Dat vertrouwen wordt door verschillende werkzaamheden beoefend en wel:

(5) Met een heilige bemoediging, waardoor men zich uit zijn zorgen en moedbenemende ervaringen opricht en zo bemoedigd wordt in de Heere; nu eens op des Heeren macht en wijsheid (Jesaja 28:29); dan eens op Zijn goedheid en trouw, die men zo dikwijls ondervonden heeft (Psalm 77:6). Soms op Zijn toezeggingen en beloften (Genesis 32:12, Psalm 119:41-42). Dan weer op het recht dat men op de Heere als zijn deel heeft (Psalm 31:15).

Zo beziet David, neergebogen door al zijn zorgen, zijn ziel en beëindigt haar neerslachtigheid, als hij zegt (Psalm 42:6 en 12): 'Wat buigt gij u neder, o mijn ziel, en zijt onrustig in mij? Hoop op God, want ik zal Hem nog loven voor de verlossingen Zijns aangezichts. Hij is de menigvuldige Verlossing mijns aangezichts, en mijn God'.

Zo werd hij dapper ook toen hij zeer bang was, toen zijn volk er verbitterd over sprak om hem te stenigen. Maar David sterkte zich in de Heere zijn God, staat er in 1 Samuël 30:6.

B. Ook is er in het vertrouwen een werkzaam en waar toekeren der ziel tot de Heere, om van Hem geholpen en verkwikt, ja, om in en bij Hem beveiligd te worden.

Dit is niet alleen de bevinding van de ernstige ziel, maar de Heere leert het ons ook, als Hij, de Joden bestraffend, over hen zegt: ‘Zij vertrouwen niet op de Heere; tot hun God naderen zij niet’ (naar Zefanja 3:2). ‘Tot U, Heere, hef ik mijn ziel op. Mijn God, op U betrouw ik, laat mij niet beschaamd worden’, zegt David in Psalm 25: 12. Nu eens ziet ze op naar de Heere als van verre en vanuit de diepte van haar ellende, zoals dienstknechten en dienstmaagden op de hand van hun heren en meesteressen, totdat Hij hun genadig zij (Psalm 122:1-4).

Dan weer verheft zij eens het hart met gedurig en hevig geroep in haar benauwdheid tot de Heere. ‘Van het einde des lands roep ik tot U, als mijn hart overstelpt is; leid mij op een rotssteen, die mij te hoog zou zijn’, zegt de ziel (Psalm 61:2-3). En uit de diepte roep ik tot u, o Heere.

Soms weet de ziel zichzelf met al de zorgen op de Heere te wentelen in het vertrouwen, dat Hij het wel maken zal, zodat ze zich van die last bevrijd vindt (Psalm 37:5). Maar op een andere tijd weet zij zo tot de Heere te naderen en zich zo bij Hem te verbergen, dat zij zich buiten en boven het bereik van haar vijanden weet. Zij weet te vluchten en zich in de Heere als haar burcht of sterkte te werpen. De Naam des HEEREN is voor haar een sterke toren, waarheen zij loopt en in een hoog vertrek gesteld wordt (Spreuken 18:10).

Ze is als een kuiken dat vlucht onder de vleugels van de hen, waar ze goed beveiligd is. Toen David voor Sauls aangezicht vluchtte in de spelonk, zei hij: ‘Wees mij genadig, o God, wees mij genadig; want mijn ziel vertrouwt op U en ik neem mijn toevlucht onder de schaduw Uwer vleugelen, totdat de verdervingen zullen voorbij zijn gegaan’ (Psalm 57:2). Dit is dat veilige en zoete schuilen bij de Heere: ‘Red mij, HEERE, van mijn vijanden; bij U schuil ik’, zegt hij in Psalm 143:9.

Ja, de ziel die zo is ingedrongen in de ingewanden van haar Ontfermer en Beschermmer, weet hoe Hij als aan het werk te stellen is en te bewegen is om haar te redden en haar vijanden te bestrijden. Want het is alsof de Heere, Die lust heeft om de begeerte van Zijn volk te doen, Zich bereid verklaard op te komen voor de ziel om voor haar alles te doen wat ze begeert.

Zo wekte David de Heere op om voor hem te strijden en de wapenen voor hem op te nemen (Psalm 35:1-6). Zie hoe de bruid door met haar ogen op Hem te staren, Hem geweld aan doet (Hooglied 4:9 en 6:5).

C. Verder is er in het vertrouwen ook een geloof met een stille hoop en verwachting dat de Heere op de een of andere wijze haar ziel bij zal staan, of haar van haar drukkende zorgen zal verlossen, of dat Hij het zo zal maken, dat zij tevreden en eenswillend zal zijn met haar lot.

Zij maakt toch staat op Zijn goedheid, trouw en beloften, en daarmee vindt zij steun in haar verdriet. ‘Zo ik niet had geloofd dat ik het goede des Heeren zou zien in het land der levenden, ik ware vergaan’, zegt David vertrouwend in Psalm 27:13. Zo verklaart ook de kerk haar vertrouwen (Micha 7:8): ‘Verblijd u niet over mij, o mijn vijandin; wanneer ik gevallen ben, zal ik weder opstaan; wanneer ik in duisternis zal gezeten zijn, zal mij de HEERE een Licht zijn’.

D. Verder is er in het vertrouwen nog een heilige stilte en gerustheid, waardoor de ziel zich hoedt voor een akelige vrees; die haar van haar sterkte af zou brengen. Want in stilheid en in vertrouwen is de sterkte (Jesaja 30:16). De rechtvaardige zal voor geen kwaad gerucht vrezen, zijn hart is vast betrouwende op de Heere. Zijn hart dat op de juiste wijze ondersteund is, zal niet vrezen, totdat hij op zijn tegenpartijders ziet (Psalm 112:7-8).

Worden er boze influisteringen en schrik in het hart geworpen door het een of ander, of speelt de duivel voor profeet, zeggend, dit of dat zal u nog overkomen, dan, zeg ik, houdt de betrouwende ziel, met een oog op de Heere, zich standvastig en onverzettelijk als een rustig strand, zodat al die aankomende, geweldige golven op haar dood lopen. Of zij verbergt zich in en achter haar sterkte, de Heere, en laat alle slagen op Hem afstuiten, totdat de aanslagen voorbij zullen gegaan zijn (Psalm 57:2), of met goede moed ziet zij de problemen onder ogen, omdat ze met haar vertrouwen op de Heere zo gesterkt is, dat ze zeggen durft: 'Ofschoon mij een leger belegerde, mijn hart zou niet vrezen; ofschoon een oorlog tegen mij opstond, zo vertrouw ik hierop' (Psalm 27:3).

Of zij geeft alle vijanden, ongevallen en beroeringen in de hand des Heeren, en ze ziet maar na hoe Hij voor haar werkt; zij vreest niet, ze staat vast en ziet het heil des Heeren dat Hij aan haar doen zal. Ze weet toch en vertrouwt erop, dat Hij voor haar strijden zal en ze houdt zich maar stil (Éxodus 14:13-14). Ja, ze kan dan wel in het midden van de grootste zwaarigheden in de schaduw van Zijn vleugelen vrolijk zingen (Psalm 63:6).

Behaagt het de Heere niet direct de wens van haar hart te schenken, dan blijft ze toch ernstig en lankmoedig naar de Heere uitzien, Hem en Zijn gunst verwachten en verbeiden, zoals David in Psalm 130:5-6, en bijvoorbeeld Jesaja 8:17 en Micha 7:7.

Zie, zo werkt de ziel met haar vertrouwen, zelfs ook in lichamelijke noden. Dan is zij meer werkzaam in deze en dan weer met die daad van vertrouwen. Dit moge voor deze keer genoeg zijn. Ik heb met opzet geprobeerd om alles uit Gods Woord te bewijzen, opdat het gemoed door Goddelijk gezag zal worden overtuigd en hopelijk stil zal worden gevoerd tot het aannemen hiervan. Ik wens dat Hij, Die het vertrouwen aller einden der aarde en de ver gelegenen aan de zee is, u en al Zijn vaak zo gekneusde gunstgenoten zo zal oefenen, dat ze als helden over het slijk der straten wandelen en degenen die op paarden rijden, beschaamd doen staan. Ik verblijf, na ook uw broer hartelijk gegroet te hebben,

Uw dienstvaardige dienaar en broeder in onze Heiland,

J. van der Kemp,

Dirksland, 31 januari 1716